

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Навчально-науковий інститут новітніх освітніх технологій
Кафедра менеджменту, публічного управління та персоналу

КОЛЯСА Роман Іванович

**Механізм оцінювання діяльності закладу освіти.
/ The mechanism for evaluating the activities of the
educational institution**

спеціальність: 281 - Публічне управління та адміністрування
освітньо-професійна програма - Публічне управління та адміністрування

Кваліфікаційна робота

Виконав студент групи ПУАзм-21
Р. І. Коляса

Науковий керівник:
к.е.н., доцент, Ю. А. Богач

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту:

"14" вересня 2022 р.

Завідувач кафедри

М. М. Шкільняк

ТЕРНОПІЛЬ - 2022

Зміст

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ	
1.1. Сутність та теоретичні основи оцінювання діяльності закладу освіти..	6
1.2. Методичні основи управління наданням освітніх послуг на рівні територіальної громади	12
Висновки до розділу 1	19
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЧИННОГО МЕХАНІЗМУ ОЦІНЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ	
2.1. Оцінка діючого механізму оцінювання системи управління якістю освітніх послуг	21
2.2. Аналіз системи управління якістю в досліджуваному освітньому закладі.....	28
2.3. Моніторинг ефективності якості надання освітніх послуг в досліджуваному навчальному закладі.....	36
Висновки до розділу 2	46
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ОЦІНЮВАННЯМ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ ТА НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ	
3.1. Трансформація управління оцінюванням діяльності закладу освіти в контексті надання освітніх послуг	48
3.2. Формування системи критеріїв оцінки якості надання освітніх послуг у досліджуваному навчальному закладі	55
Висновки до розділу 3	61
ВИСНОВКИ	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	66

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. «5 вересня 2017 року парламент ухвалив Закон України Про освіту, яким дав старт масштабній реформі освіти. Зокрема, Закон повністю трансформує систему середньої освіти і формує підвалини для побудови нової української школи. Закон містить низку норм, які мають забезпечити здобувачам територіальну, фінансову і фізичну доступність до якісної освіти). Зазначене обумовлює виникнення низки серйозних викликів для існуючої мережі закладів освіти, яка впродовж усього періоду новітньої української історії функціонувала в парадигмах жорстко централізованої моделі управління, патерналізму і створення міцних управлінських вертикалей. Як наслідок, шкільна мережа сьогодні, хоч і територіально розгалужена, але характеризується низькою ефективністю, а освітні послуги – низькою якістю, що вимагає проведення з модернізації механізму оцінювання діяльності закладу освіти» [10].

Теоретико-методичні та прикладні аспекти щодо оцінювання діяльності загальної середньої освіти в Україні є об'єктом наукових досліджень цілого ряду теоретиків та практиків, серед яких: Андрущенко В., Беззубко Л., Дмитренко Г., Зайченко О., Заєць О., Книшик С., Кір'ян В., Матвієнко П., Соколова Л., Федан Я. й ін. Проте окремі аспекти формування раціонального механізму оцінювання діяльності закладу освіти досліджено не в повній мірі.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є формування пропозицій щодо удосконалення механізму оцінювання діяльності закладу освіти.

Завданнями роботи є:

- обґрунтування сутності та теоретичних основ оцінювання діяльності закладу освіти;
- узагальнення методичних основ управління наданням освітніх послуг на рівні територіальної громади;
- оцінка діючого механізму оцінювання системи управління якістю освітніх послуг;
- аналіз системи управління якістю в досліджуваному освітньому закладі;

- моніторинг ефективності якості надання освітніх послуг в досліджуваному навчальному закладі
- вироблення напрямків удосконалення управління оцінюванням діяльності закладу освіти в контексті надання освітніх послуг;
- формування системи критеріїв оцінки якості надання освітніх послуг у досліджуваному навчальному закладі

Об’єктом випускної кваліфікаційної роботи механізм оцінювання діяльності закладу освіти.

Предметом дослідження є механізм оцінювання діяльності Буцнівської ЗОШ I-III ступенів Великоберезовицької селищної ради Тернопільської області.

Для досягнення визначеної мети у роботі використовувались такі **методи дослідження**: системного аналізу (для систематизації нормативно-правових актів, що врегульовують управління наданням освітніх послуг на рівні територіальних громад – розділ 1; для проведення оцінки системи методів управління оцінювання освітніх послуг – розділ 2); факторного аналізу (для вивчення чинників, що зумовлюють необхідність удосконалення чинного механізму оцінювання наданням освітніх послуг на рівні територіальних громад – розділи 2, 3); структурного аналізу (для визначення структури організаційно-функціонального забезпечення управління наданням освітніх послуг – розділ 2); прогнозування (розділ 3).

Теоретична новизна випускної кваліфікаційної роботи полягає у проведенні комплексного дослідження та виробленні теоретичних положень з питань удосконалення механізму оцінювання діяльності закладу освіти.

Практичне значення результатів випускної кваліфікаційної роботи полягає у тому, що розроблені у ній теоретичні положення та практичні рекомендації щодо удосконалення механізму оцінювання діяльності закладів освіти можуть бути використані при виробленні управлінських рішень з метою покращення її діяльності.

Структура та обсяг роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із

43 позицій. Вона розміщена на 70 сторінках, ілюстрована 4 таблицями та 18 рисунками.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

1.1. Сутність та теоретичні основи оцінювання діяльності закладу освіти

«Якість освіти є основним пріоритетом державної науково-освітньої політики і передумовою національної безпеки держави, додержання міжнародних норм і вимог законодавства України щодо реалізації права громадян на освіту. На забезпечення якості освіти спрямовуються матеріальні, фінансові, кадрові та наукові ресурси суспільства і держави» [32].

«Якість освіти є багатогранною категорією, яка за своєю сутністю відображає різні аспекти освітнього процесу – філософські, соціальні, педагогічні, політичні, демографічні, економічні та інші. Якість освіти трактується в таких вимірах як: суспільний ідеал освіченості людини; результат її навчальної діяльності; процес організації навчання і виховання; критерій функціонування освітньої системи» [23].

Системне дослідження якості освіти, передбачає вивчення «комплексу проблем, що охоплюють: з'ясування сутності базових понять якості освіти (її означення, структурні компоненти, властивості, критерії і норми тощо); визначення процедур і показників оцінювання якості освіти (як освітнього процесу, його результату і функціональної системи); проведення моніторингу та прийняття управлінських рішень з метою забезпечення встановлених норм якості освіти на всіх її рівнях» [8].

Аналіз дефініції «якість освіти» дозволяє виділити широке і вузьке тлумачення цього поняття. «У широкому сенсі якість освіти розуміють як збалансовану відповідність процесу, результату і самої освітньої системи цілям, потребам і соціальним нормам (стандартам) освіти. Якщо за основу означення взяти вимоги міжнародного стандарту якості, що регламентує поняття якості продукції і послуг, то його можна інтерпретувати як сукупність властивостей і

характеристик освітнього процесу або його результату, які надають їм здатність задовольняти освітні потреби всіх суб'єктів навчально-виховного процесу – учнів і студентів, їхніх батьків, викладачів, роботодавців, управлінців тощо, тобто державу і суспільство загалом» [1].

«Крім того, результати освіти можуть бути оцінені для різних об'єктів (діти, вчителі, школа, ВНЗ) за різними параметрами, у різних вимірах і на різних рівнях. І кожного разу мова йде про різні результати. Це визначає більш вузький (або спеціальний) зміст якості освіти» [17].

Аналіз наукових підходів до визначення поняття «якість освіти» засвідчує, що сьогодні не існує однастайності в його трактуванні. Багато авторів визначають якість освіти як якість функціонування системи освіти. Проте деякі фахівці трактують його як «досягнення учнів заданого (нормативного) рівня навчання (підготовленості). Якість освіти є складна категорія, яка має певні властивості та характеризується багатовимірністю, багатоаспектністю та багатопараметричністю» [21].

«Якість освіти, може бути визначена, як обов'язкова характеристика надання освітніх послуг навчальним закладом. Якість освіти – це сукупність характеристик об'єкту освітньої діяльності, які стосуються його здатності задовольнити встановлені й передбачені потреби користувача або замовника у відповідності до системи вимог встановлених стандартів. Вимір якості освіти та її кількісна фіксація (без врахування подальшої корекції у разі не відповідності) є остаточним етапом процесів надбання знань» [29].

Поняття «якість освіти містить, по-перше, якість результатів освітнього процесу, рівень навчальних досягнень учнів; по-друге, рівень підготовки та компетентності педагогічних працівників, рівень освітнього середовища та освітніх, фінансових і матеріальних умов навчання, рівень організації методичної служби, рівень компетентності управління тощо» [42].

«Якість освіти визначається не тільки обсягом знань, але й параметрами особистісного, світоглядного, громадянського розвитку, при цьому проблема

якості освітнього процесу розглядається з позицій загальнолюдської і соціальної цінності освіти» [32].

Основні параметри якості освіти «зводяться до наступних положень: відповідність навчальних досягнень учнів державним освітнім стандартам; якість навчально-виховного процесу, що забезпечує рівень особистісного розвитку; динаміка індивідуальних досягнень у самовизначенні, саморозвитку, самореалізації; навчально методичне забезпечення процесу підготовки (навчальні посібники, методичні розробки); позитивна мотивація навчання, готовність до пізнавальної діяльності; якість управління освітніми програмами, що мають бути спрямовані на основну мету системи освіти – забезпечити умови для всебічного розвитку учнів, виховання громадянина демократичного суспільств» [25].

Тому найбільш точним у концептуальному сенсі є таке визначення якості освіти, що це сукупність особливостей освітнього процесу, що зумовлюють послідовне та практично ефективне формування компетентності особистості. Тут можна виділити три групи характеристик: якість потенціалу досягнення мети освіти, якість освітнього процесу та якість освітнього результату.

Якість потенціалу виражається в таких характеристиках, як якість мети навчання, якість рівня освіти, якість освітньої програми, якість матеріально-технічної бази навчального процесу, якість педагогічного складу, якість учнів, якість інформаційно-методичної бази. А якість навчального процесу – це якість освітньої технології, майстерність навчального процесу, якість мотивації педагогічного колективу до творчості та результативності педагогічної роботи, якість ставлення учнів до навчання, інтенсивність навчального процесу, управління вихованням, методи презентації досягнень школи.

«Якість результату освіти – це усвідомлення, розпізнавання та реалізація індивідуальних здібностей та особливостей, працевлаштування, кар'єра та зарплата, оволодіння методологією самоосвіти, знання, практичні навички» [25].

Таким чином, «якість освіти» ми визначаємо як збалансовану єдність якості умов, якості освітнього процесу та якості результату, відповідності освітньої системи цілям, потребам і соціальним нормам (стандартам) освіти. При цьому можна виділити внутрішні та зовнішні показники якості освіти в загальноосвітніх школах. Зокрема, до внутрішніх характеристик якості загальної середньої освіти належать:

- якість освітнього середовища (відповідність освіти вимогам часу, що характеризується переходом до високотехнологічного інформаційного суспільства, ефективністю науково-методичної роботи, відповідністю матеріально-технічного забезпечення навчального процесу, потенціалу персоналу школи тощо);
- якість результатів навчально-виховного процесу (відповідність навчальних досягнень учнів державним стандартам освіти, розвиток їх мислення, ступінь соціальної адаптованості, культури та вихованості учнів, динаміка індивідуальних досягнень у самовизначенні, саморозвитку) , самореалізація тощо).

Зовнішні показники якості освіти характеризують її як соціальний інститут, що відображає ефективність функціонування системи освіти, її вплив на людину та суспільні процеси, задоволення потреб особистості та держави в цілому.

Усі показники якості освіти ми розглядаємо як нерозривну цілісність, що взаємозалежні та взаємообумовлені. А отже, якість освітнього процесу ми визначаємо як невід'ємну складову якості освіти, яка залежить від якості освітнього середовища, включає якісні та кількісні характеристики навчально-виховного процесу, якість професійної компетентності вчителя, якість освітнього процесу, якість освітнього процесу, якість освітнього процесу, якість освітнього процесу. якість організаційно-управлінської компетентності, що забезпечує ефективність функціонування системи освіти та визначає результат освітньої діяльності.

У загальному вигляді систему управління якістю освітніх послуг у загальноосвітніх навчальних закладах можна представити у вигляді схеми, зображеної на рис. 1.1.

При виборі системи управління якістю освітнього процесу необхідно враховувати, які види послуг надаються освітнім закладом. Тому освітні послуги можна «класифікувати за такими критеріями:

– за суб'єктами надання (форма власності; рейтинг; джерело фінансування; підпорядкування; освітні, наукові рівні; назва, статус; органи акредитації; форма навчання; рівень забезпеченості; місце надання послуги: інтеграція з навчальними закладами; ступінь інтеграції з іноземними навчальними закладами; місце розташування; акредитаційний рівень);

– за суб'єктами споживання (мета і мотиви освіти; вид суб'єкта; географічно-демографічні ознаки; характеристика сім'ї; поведінка на ринку)» [21].

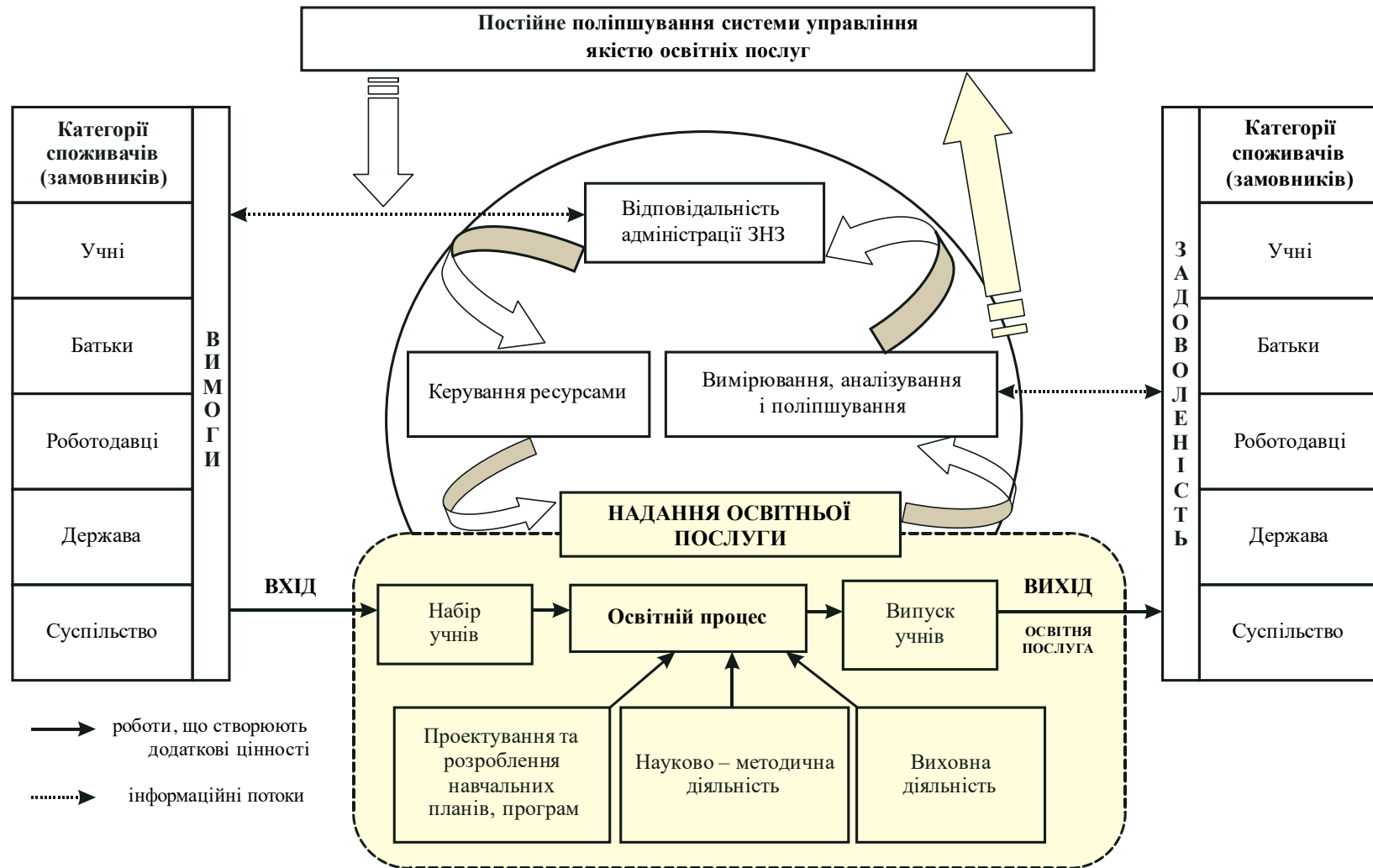

Рис. 1.1. Розвиток системи управління якістю освітніх послуг у загальноосвітніх навчальних закладах

Примітка. Наведено за [221]

Таким чином, створення єдиної системи оцінювання якості освіти є актуальним напрямом діяльності. Проте визначення критеріїв та показників якості освіти на сьогодні є досить складним, оскільки на різних рівнях освіти її якість сприймається абсолютно по-різному.

1.2. Методичні основи управління наданням освітніх послуг на рівні територіальної громади

Управління якістю освітніх послуг – це цілеспрямована та комплексна дія на процеси забезпечення та розвитку якості щодо всіх об'єктів і процесів освіти з метою досягнення найбільшої відповідності параметрів її функціонування та її результатів вимогам, норми і стандарти. Управління якістю освітніх послуг є багатовимірним і багатоаспектним явищем, на яке впливає велика кількість різноманітних факторів, тому його аналіз неможливий без залучення широкого кола знань не лише педагогіки, а й філософії. та суміжні галузі – філософія освіти, філософія менеджменту та філософія якості. Тому специфіка управління якістю освітніх послуг у загальноосвітніх навчальних закладах потребує використання міждисциплінарної теоретико-методологічної бази.

Методичні підходи до розробки системи управління якістю освітніх послуг у загальноосвітніх навчальних закладах можна поділити на три групи: філософські; загальний науковець; освітня (конкретно наукова).

До першої групи належать принципи діалектики, основні положення сучасної філософії освіти.

«Природно, що система управління якістю не може функціонувати окремо, без взаємозв'язку з іншими системами управління. Тому при управлінні якістю можуть бути використані основні принципи філософії управління: духовної орієнтації управління; поєднання централізації та децентралізації; єдинопочатку; колегіальності; плановості; мотивації; наукової обґрунтованості» [17].

До другої групи належать принципи та методи системного підходу, принципи теорії тотального управління якістю (Total Quality Management), основні принципи та положення міжнародних стандартів серії ISO 9000.

Для застосування стандартів якості в загальноосвітніх навчальних закладах необхідні певні адаптації. Ці характеристики необхідно враховувати на всіх етапах проектування та впровадження внутрішньошкільних систем якості, визначати склад їх елементів і характер зв'язків між ними.

Для опису процедури та механізму проектування та впровадження систем якості в навчальних закладах суттєве тлумачення терміна «програмне забезпечення (засіб)». Перелік програмного забезпечення у сфері освітньої діяльності досить широкий. На середньому рівні використовуються такі форми: навчальні програми; навчальні програми; програми розвитку виховної системи школи; цільові програми; комп'ютерні програми для діагностики та звітності; поняття диференційованого, профільного, інтегрованого (або іншого) навчання; методичні розробки з кожного предмету; методи корекції, розвитку загальних інтелектуальних і педагогічних умінь; методи навчання та ін.

Головним результатом навчально-виховного процесу, його найважливішою ознакою є виховання випускників школи. Це міра досягнення випускником рівня розвитку індивідуальних якостей особистості, який найкращим чином відповідає потребам його особистісного вдосконалення та самореалізації, а також сферам професійної підготовки чи використання.

Отже, управління якістю освітнього процесу – це комплексний, цілеспрямований і скоординований процес впливу як на нього в цілому, так і на його основні елементи з метою досягнення максимальної відповідності параметрів його функціонування та його результатів необхідним вимогам, норми, стандарти та очікування.

Освідченість за термінологією стандартів ISO, — це продукт, результат навчально-виховного процесу школи, педагогічної діяльності вчителів і

вихователів, навчальної та самопідготовки учнів, діяльності адміністрації, розробники навчальних планів, програм, посібників, методик, проектів тощо.

Педагогічний цикл підготовки починається з вивчення підготовки дітей до школи за допомогою психодіагностичних і педагогічних методів. Продовжується паралельно із запланованими та прогнозованими роботами, спрямованими на створення оптимальних умов для реалізації потенціалу студентів у навчанні (визначення рівня складності та спрямованості освітніх програм, запропонованих для здобуття ступеня магістра, підбір викладачів тощо).

До третьої групи методичних підходів щодо розвитку системи управління якістю освітніх послуг у загальноосвітніх навчальних закладах належать загальні принципи управління навчальними закладами; основні принципи та положення заходів якості освіти, внутрішньошкільне управління, освітній менеджмент, адаптивне управління школою, теорії змісту освіти; окремі положення Національної доктрини розвитку освіти XXI ст.

Отже, підсумовуючи, слід зазначити, що основою створення та впровадження системи управління якістю освітніх послуг у загальноосвітніх навчальних закладах є трирівнева методологія, яка складається з:

1) принципи діалектики, гуманізму та демократизації, основні положення сучасної філософії освіти, філософії управління та якості;

2) принципи та методи системного підходу, теорії загального управління якістю (Total Quality Management), основні положення міжнародних стандартів серії ISO 9000;

3) загальні принципи управління освітніми закладами, основні принципи та положення метрики педагогічної якості, внутрішньошкільного менеджменту, педагогічного менеджменту, адаптивного управління школою, теорії змісту освіти та окремих положень Національної доктрини розвитку освіти XXI ст.

Описані вище положення, ідеї та закони є відправною точкою для створення та впровадження системи управління якістю освітніх послуг у загальноосвітніх навчальних закладах.

На сьогодні в більшості загальноосвітніх навчальних закладів України використовуються три основні моделі управління якістю освітнього процесу, які базуються на таких методах і підходах:

- 1) методика оцінювання управління якістю загальноосвітнього навчального закладу (SWOT-аналіз);
- 2) концепція, заснована на принципах тотального управління якістю (TQM);
- 3) підхід, заснований на вимогах міжнародних стандартів якості серії ISO 9000 [10].

Модель управління, заснована на методі оцінювання, передбачає систематичне самооцінювання для виявлення сильних і слабких сторін загальноосвітнього навчального закладу, а також позитивних і негативних факторів його розвитку. На цій основі розробляються та пропонуються заходи щодо вирішення проблемних ситуацій та вдосконалення діяльності загальноосвітнього навчального закладу. Протягом кількох років ця модель управління використовується в кількох українських університетах.

Модель управління, заснована на принципах TQM (Total Quality Management), також використовує метод оцінки, але базується на більш глибокому аналізі діяльності загальноосвітнього навчального закладу, з точки зору ринкової економіки. Концепція TQM передбачає, що загальноосвітній навчальний заклад має чітко та чітко сформульовану місію, стратегічні завдання, які розробляються в результаті поглиблених досліджень потреб зовнішнього середовища в основних продуктах роботи. Загальне управління якістю передбачає процесний підхід до діяльності загальноосвітнього навчального закладу, використовує ряд специфічних, досить складних, але дуже ефективних методів і засобів управління якістю.

«Модель управління, заснована на вимогах міжнародних стандартів якості серії ISO 9000, передбачає встановлення зацікавлених сторін, виявлення їхніх вимог до якості продукції, створення системи безперервного вдосконалення діяльності. Дана модель базується на основних принципах управління якістю, в тому числі, процесному підході. На відміну від моделі TQM, в даній моделі основним інструментарієм управління стає документована система управління, орієнтована на якість» [10].

Уважно ставлячись до життєвого циклу освітньої послуги, важливо отримати необхідну оперативну інформацію на кожному його етапі та внести відповідні корективи. Тому для ефективного управління якістю освітніх послуг необхідно включити в модель блок корекції та довизначення вимог, який замикає життєвий цикл освітньої послуги (рис. 1.2).

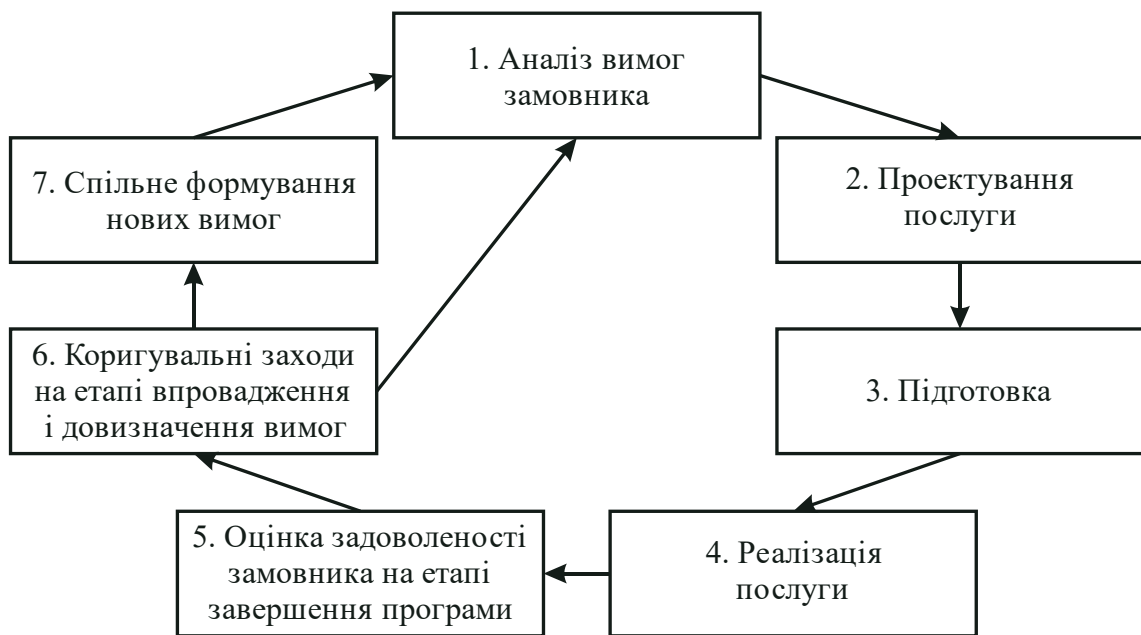

Рис. 1.2. Модель життєвого циклу освітньої послуги

Примітка. Наведено за [10]

Модель управління, заснована на вимогах міжнародних стандартів якості серії ISO 9000, передбачає використання процесного підходу, що розуміється як система послідовних цілеспрямованих і регламентованих дій, в якій, завдяки управляючому впливу і за допомогою ресурсів, входи процесу

перетворюються у виходи, тобто результати процесу, що створює певну вартість для користувача.

Враховуючи це, В.В. Дядичев та В.В. Додонова створили загальну модель оцінки якості освіти за допомогою автоматизованої системи керування загальноосвітнім навчальним закладом (рис. 1.3).

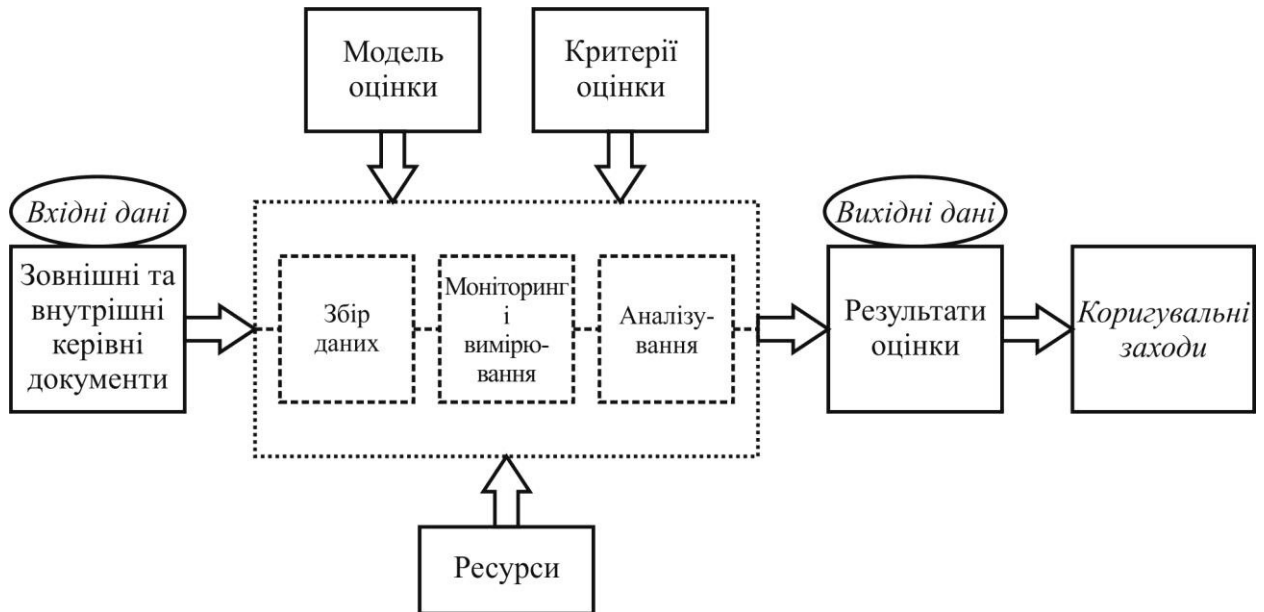

Рис. 1.3. Загальна модель оцінки якості освіти загальноосвітніх навчальних закладів за допомогою автоматизованих систем керування (АСК)

Примітка. Наведено за [10]

До розробленої моделі оцінки входять наступні блоки:

1) блок «Вхідні дані» включає зовнішні та внутрішні керівні документи і дані (зовнішні: нормативні документи, накази Міністерства освіти та науки, молоді і спорту України, закони та постанови, державне замовлення і т.п.; внутрішні: статут загальноосвітнього навчального закладу, перелік напрямів і спеціальностей, графік навчального процесу, відомості про персонал, штатний розклад і т.п.); 2) блок «АСК ЗНЗ», до якого входять наступні підблоки:

– підблок «Збір даних» – за допомогою автоматизованої системи керування загальноосвітнім навчальним закладом проводиться оперативний збір необхідної інформації з усього навчального закладу;

– підблок «Моніторинг і вимірювання» – навчальний заклад має встановити та використовувати методи моніторингу результатів освітянського продукту для того, щоб підтримувати встановлені освітянські процеси;

– підблок «Аналізування» – для ефективного оцінювання керівництвом деяких показників діяльності навчального закладу треба узагальнити та проаналізувати дані та інформацію з усіх його підрозділів;

3) блок «Вихідні дані», що включає в себе результати оцінки якості освітнього процесу.

4) блок «Коригувальні заходи» – навчальний заклад має виконувати коригувальні дії, визначені на підставі аналізування причин невідповідностей і можливостей для поліпшування, а також на підставі результатів оцінки якості освітнього процесу.

5) допоміжний блок «Модель оцінки» – обирається одна з моделей, розглянутих вище;

6) допоміжний блок «Критерії оцінки» – до основних принципів відбору показників для оцінки якості освіти можна віднести такі: орієнтація на вимоги зовнішніх користувачів; врахування потреб системи освіти; мінімізація системи показників з урахуванням потреб різних рівнів управління системою освіти; інструментальність і технологічність використовуваних показників (з урахуванням існуючих можливостей збору даних, методик вимірів, аналізу й інтерпретації даних, підготовленості споживачів до їхнього сприйняття); оптимальність використання джерел первинних даних для визначення показників якості й ефективності освіти (з урахуванням можливості їхнього багаторазового використання й економічної обґрунтованості); ієрархічність системи показників; порівнянність системи показників з міжнародними аналогами; дотримання морально-етичних норм у відборі показників.

7) Допоміжний блок «Ресурси» – до його складу входять: персонал, інфраструктура (будівлі, комп'ютерна та оргтехніка), засоби зв'язку, виробниче середовище і т.д. [3].

Отже, основний блок «АСК ЗНЗ» відіграє важливу роль у процесі оцінки якості освіти. Використовуючи автоматизовану систему керування, керівництво може вчасно отримати будь-яку необхідну їм інформацію, має можливість вимірювати та аналізувати основні процеси системи управління якістю, проводити моніторинг навчального процесу, та на основі отриманих даних дати оцінку якості надаваних послуг і, у разі невідповідності встановленим критеріям якості вищої освіти, своєчасно внести коригувальні дії.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ЧИННОГО МЕХАНІЗМУ ОЦІНЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

2.1. Оцінка діючого механізму оцінювання системи управління якістю освітніх послуг

Механізм оцінювання системи управління якістю освітніх послуг Буцнівської ЗОШ I-III ступенів Великоберезовицької селищної ради Тернопільської області – це процес планування, досягнення і постійного підвищення якості умов для здійснення освітнього процесу, його реалізації та якості результатів. В цьому контексті система управління в найбільш загальному її представленні включає: планування якості; підвищення якості; забезпечення якості та контроль за якістю.

В процесі управління якістю освітніх послуг в опорному закладі Буцнівської ЗОШ I-III ступенів Великоберезовицької селищної ради Тернопільської області важливе місце займають контрольні функції адміністрації школи. Основними завданнями такої діяльності директора школи та його заступників, а також відповідальних за певні ділянки роботи є:

- отримання достовірної інформації для здійснення педагогічного аналізу та виявлення проблем, які впливають на процес надання освітніх послуг та їхню якість;
- надання необхідної методичної та практичної допомоги учителям школи;
- підвищення рівня професійності та педагогічної майстерності учителів школи;
- створення належних і сприятливих умов для навчання та виховання особистості учня в умовах гуманізації та соціалізації;
- удосконалення навчально-виховного процесу, упровадження в навчальний процес інноваційних засобів навчання.

В досліджуваному закладі проводиться декілька видів контрольних заходів: на рівні дирекції школи за станом дотримання вимог організації навчального процесу; внутрішньошкільний контроль за станом викладання шкільних предметів; контроль за виконанням річного плану школи та прийнятих рішень; здійснення контрольно-аналітичної діяльності за навчальним та виховним процесом; проведення комплексної та тематичної перевірки викладання предметів; контроль за станом та веденням шкільної документації.

Зміст заходів, які передбачають проведення контролю за станом дотримання базових вимог організації навчального процесу в навчальному закладі в поточному навчальному році наведені в таблиці 2.1.

Основною формою внутрішньо шкільного контролю за станом викладання предметів в Буцнівській ЗОШ I-III ступенів Великоберезовицької селищної ради є проведення нарад в присутності директора школи, засідання педагогічної ради з питань результатів контролю за станом успішності з предметів, які увійшли до переліку тих, щодо який буде здійснюватися перевірка, видача наказу директора про прийняття рішень щодо усунення виявлених проблем та підвищення рівня навчальних досягнень учнів школи.

Таблиця 2.1

**Контроль стану дотримання базових вимог організації
навчального процесу керівництвом Буцнівської ЗОШ I-III ступенів
Великоберезовицької селищної ради Тернопільської області**

№ з/п	Зміст заходів	Терміни виконання	Відповідальні за виконання
1.	Контроль виконання статуту школи, Законів України, правил внутрішнього трудового розпорядку, режиму роботи школи.	Упродовж року	Адміністрація
2.	Наказ «Про розподіл обов'язків між адміністрацією школи».	Серпень	
3.	Медико-педагогічний контроль (уроки фізичного виховання).	Упродовж року	Кл.керівники, Фельдшер
4.	Контроль за обліком учнів, які потребують соціальної допомоги.	Упродовж року	

№ з/п	Зміст заходів	Терміни виконання	Відповідальні за виконання
5.	Організація роботи методичних об'єднань учителів.	Серпень	
6.	Питання діяльності навчального закладу, які приймаються на загальних зборах трудового колективу.	Упродовж року	Адміністрація, голова проф.-спілки
7.	Підготовка й проведення тематичних педагогічних рад:		
	• «Аналіз роботи педагогічного колективу у 2021/2022 н.р. Організація навчально-виховного процесу у 2021/2022 н.р. Планування роботи навчального закладу на 2022/2023н.р.».	Серпень	Адміністрація школи
	• «Формування життєвих компетентностей учнів у сучасному інформаційному просторі».	Жовтень	
	• «Виховання інтересу до колективної творчої діяльності, лідерських та організаторських якостей учнів».	Січень	
8.	Наради в присутності директора, заступників директора.	Раз на місяць	Адміністрація школи
9.	Засідання ради школи.	Вересень, жовтень, січень, червень	

Примітка. Складено за [30]

В переліку заходів з контрольно-аналітичної діяльності в ЗОШ можна виділити такі:

- аналіз розкладу уроків та факультативних занять ;
- контроль виконання календарно-тематичних планів вчителів;
- аналіз стану забезпечення учнів підручниками;
- підготовка наказу про організований початок навчального року;
- контрольні заходи підготовки до свята Першого дзвоника;
- контроль готовності навчального закладу до нового навчального року;
- контроль за санітарно-гігієнічними нормами та станом їдальні;
- контроль за веденням медичних книжок вчителів;
- контроль стану підготовки навчальних кабінетів до навчального процесу;
- аналіз стану працевлаштування випускників школи за 2021/2022 н.р.;

- оцінка стану соціального захисту учнів незахищених категорій;
- контроль відвідування уроків учнями школи;
- контроль за підготовкою планів виховних заходів класними керівниками;
- контроль за підготовкою і складанням соціального паспорту школи;
- перевірка виконання графіку підвищення кваліфікації вчителів;
- перевірка стану організації методичної роботи в школі;
- затвердження складу атестаційної комісії;
- контроль за підготовкою засідань ради школи;
- контроль за процесами тарифікації вчителів;
- перевірка особових справ учнів та формування списків на отримання документів про шкільну освіту (9-11-й класи) ;
- здійснення медико-педагогічного контролю на уроках фізкультури;
- складання списку учителів та графіку проходження ними атестації.
- організація роботи атестаційної комісії, підготовка графіку відкритих уроків та відвідування уроків та позакласних заходів;
- контроль за проведенням шкільних олімпіад;
- перевірка поурочних планів вчителів (щодо уміння ставити мету уроку та добирати навчальний матеріал відповідно до його теми) ;
- персональний контроль вчителів, що атестуються (згідно графіку);
- перевірка щоденників (щодо оцінки якості роботи класних керівників);
- перевірка техніки читання в початкових класах;
- контроль за станом підготовки учнів до участі в ЗНО;
- аналіз стану виконання зауважень, отриманих за результатами перевірки ведення класних журналів, гурткової роботи, факультативів;
- контроль за виконанням календарно-тематичних планів вчителів посеместрово;
- перевірка стану виконання ухвалених управлінських рішень ;
- контроль процесу організації самоосвіти педагогів;

- контроль за проведенням навчальних практик;
- контроль процесу організації учнівського самоврядування у школі;
- контроль за виконанням планів навчання та програм;
- контроль за виконанням річного плану роботи школи за 2021/2022 н.р. та розроблення проекту річного плану роботи на 2022/2023 н.р.
- контроль оформлення документів про освіту, книг видачі свідоцтва про освіту.

Особливу роль в підвищенні якості освітніх послуг в досліджуваному навчальному закладі належить зовнішньому середовищу діяльності навчального закладу. Аналіз середовища діяльності школи дозволив виокремити сильні та слабкі сторони в забезпеченні якості навчання. Сильними сторонами школи є: застосування в навчальному процесі особистісно орієнтованого підходу; демократичність навчально-виховного процесу; спрямованість діяльності школи на формування конкурентоздатної особистості; належне науково-методичне забезпечення освітнього процесу; діагностування роботи вчителів та учнів; дотримання наступності в навчанні; реалізація педагогічних інновацій і сучасних методів навчання; наявність психологічної підтримки навчально-виховного процесу; організація роботи творчих груп та клубів; використання у навчально-виховному процесі ІКТ; гарантування якості навчання за рахунок невеликої кількості учнів у класі.

Водночас, слабкими сторонами, які негативно відображаються на якісних результатах діяльності ЗОШ є: складна ситуація з умовами організації навчального процесу; недосконалість законодавства в частині соціальних гарантій вчителям; обмеженість фінансування щодо оновлення матеріально-технічної бази; недостатня кількість якісних підручників.

В процесі забезпечення якісних освітніх послуг дирекція Буцнівської ЗОШ I-III ступенів Великоберезовицької селищної ради Тернопільської області підтримує тісні та ділові зв'язки з піклувальною радою, батьківським та учнівським комітетом, керівниками.

В процесі аналізу були виявлені системні проблеми, а саме, забезпечення школи висококваліфікованими кадрами, постійне зростання їхнього професійного рівня; забезпечення шкільної бібліотеки необхідною для навчання літературою; матеріально-технічне забезпечення навчального процесу, що обумовлено недостатністю фінансування для підтримання у належному стані закладів, забезпечення навчальним обладнанням кабінетів. Проблемою є також, досягнення відповідного рівня забезпеченості школи комп'ютерами, та у зв'язку з цим впровадження в навчально-виховний процес новітніх інформаційно-комунікаційних технологій навчання, які можуть забезпечити якісні знання учнів.

«Серед основних викликів сучасного стану освіти у державі Національною стратегією розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки зазначена була проблема невідпрацьованості ефективної системи оцінювання якості освіти» [22].

Якість поточного функціонування освітнього процесу в Буцнівській ЗОШ I-III ступенів Великоберезовицької селищної ради визначається критеріями процесуальної сторони: функціональності і надійності та критерієм результуючої сторони – ефективності.

Отже, для визначення ефективності системи забезпечення якості освіти Буцнівської ЗОШ I-III ступенів Великоберезовицької селищної ради важливим є оцінювання якості освітнього процесу, що дає можливість оцінити реальний стан діяльності досліджуваного закладу.

2.2. Аналіз системи управління якістю в досліджуваному освітньому закладі

Аналіз складових елементів системи управління якістю надання освітніх послуг в загальноосвітній школі проведемо на прикладі освітніх послуг з математики, які надаються Буцнівській ЗОШ I-III ступенів Великоберезовицької селищної ради.

Управління якістю підготовки з математики учнів загальноосвітньої школи – це процес планування, досягнення і постійного підвищення якості умов для здійснення освітнього процесу, його реалізації та якості результатів. У нашому дослідженні ми визначили такі складники якості підготовки з математики учнів Буцнівської ЗОШ I-III ступенів Великоберезовицької селищної ради: якість умов для здійснення освітнього процесу з математики; якість освітнього процесу з математики; якість результату (рис. 2.1).

Дані функції управління характеризують основні положення управління якістю освіти. Особливості об'єкта управління (якість підготовки учнів з математики) визначають специфічні функції управління якістю підготовки учнів з математики в Буцнівській ЗОШ I-III ступенів (рис. 2.2):

Рис. 2.1. Складові елементи системи управління якістю в процесі надання освітніх послуг в Буцнівській ЗОШ I-III ступенів Великоберезовицької селищної ради

Примітка. Сформовано автором

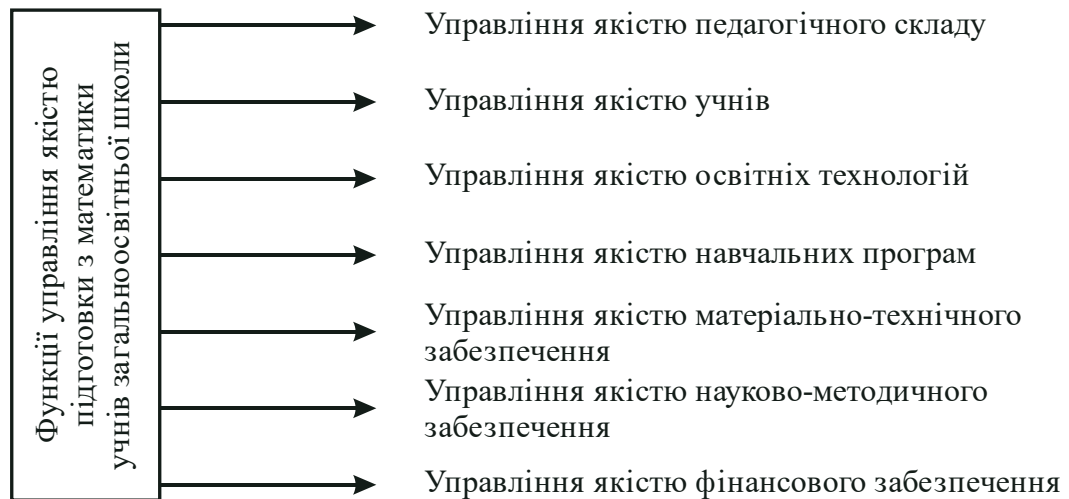

Рис. 2.2. Функції управління якістю підготовки учнів з математики в Буцнівській ЗОШ I-III ступенів Великоберезовицької селищної ради

Примітка. Складено автором

– управління якістю педагогічних кадрів (вчителів математики). Це склад вчителів математики, рівень кваліфікації, система підготовки вчителів, організація праці, мотивація, заробітна плата;

– управління якістю студентів. Процес навчання учнів з математики в Буцнівській ЗОШ I-III ступенів Великоберезовицької школи спрямований на розвиток в учнів мотивації до вивчення математики, формування вмінь різних видів діяльності, загальнопедагогічних умінь і навичок;

– управління якістю освітніх технологій. Ця функція визначається використанням освітніх технологій у процесі навчання учнів з математики Буцнівської ЗОШ I-III ступенів Великоберезовицької селищної ради;

– управління якістю освітніх програм. Документом, який регулює навчально-виховний процес у навчальному закладі, є навчальний план. Математика входить до переліку обов'язкових предметів компоненту державного навчального плану. Кількість годин на вивчення математики передбачена типовими програмами. На основі типових навчальних планів загальноосвітні навчальні заклади складають програми роботи на кожний новий навчальний рік. Якість забезпечується реалізацією інваріантної та варіативної частин програми. Вивчення математики в загальноосвітньому навчальному закладі характеризується наявністю кількох освітніх програм;

– управління якістю матеріально-технічного забезпечення навчального процесу з математики. Положення про загальноосвітній навчальний заклад, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 14.06.2000р. № 964, визначає матеріально-технічну базу загальноосвітнього навчального закладу, до якої входять будівлі, споруди, земельна ділянка, комунікації, обладнання, транспортні засоби, житло для персоналу, інші матеріальні цінності, вартість яких зазначається на самостійному балансі навчальний заклад. Матеріально-технічне забезпечення педагогічного процесу з математики характеризується наявністю спеціалізованого кабінету математики, комплектів навчально-методичних засобів для вчителя, учнів, комплектів навчального обладнання, технічних засобів навчання;

– управління якістю науково-методичного забезпечення навчального процесу з математики визначається організацією роботи методичного об'єднання вчителів математики;

– управління якістю фінансового забезпечення навчального процесу з математики. Однією зі складових якості математичної освіти учнів загальноосвітньої школи є матеріальне забезпечення. Обсяг фінансування визначає ефективність як навчального закладу в цілому, так і підготовки учнів з певного предмету. Ефективне використання фінансових ресурсів закладом освіти створює якісні умови для здійснення навчального процесу з математики та підготовки учнів. Для фінансового забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів України розроблено нормативно-правову базу, яка визначає засади їх фінансово-господарської діяльності. Відповідно до Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Положення про загальноосвітній навчальний заклад», затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 14.06.2000 р. № 964, першоджерелом загальноосвітніх навчальних закладів є: фінансове забезпечення визначається державним та місцевими бюджетами. Бюджетний кодекс України визначає розподіл видатків на освіту між бюджетами. Видатки на фінансування загальноосвітніх навчальних закладів є частиною

видатків, що здійснюються з місцевих бюджетів. Показник обсягу фінансування освіти залежить від обсягу фінансових ресурсів місцевих бюджетів, фінансового нормативу бюджетного забезпечення учня та кількості учнів загальноосвітніх навчальних закладів різних типів з урахуванням коригуючих коефіцієнтів [32].

Фінансування шкіл, в тому числі і Буцнівської ЗОШ I-III ступенів, здійснюється за такими групами видатків, як поточні видатки та капітальні видатки. Основним фінансовим документом школи є кошторис.

Кошторис загальноосвітньої школи складається на основі показників діяльності школи та чинного законодавства. Для окремих видів витрат використовуються діючі нормативи. Основні статті поточних видатків загальноосвітнього навчального закладу складаються з фонду оплати праці: заробітна плата вчителів, заробітна плата адміністрації школи, заробітна плата обслуговуючого персоналу; нарахування заробітної плати; офісно-господарські витрати тощо. [10]. Відповідно до нормативно-правової бази існують такі джерела фінансування навчального процесу з математики: бюджетні кошти та позабюджетні кошти (рис. 2.3).

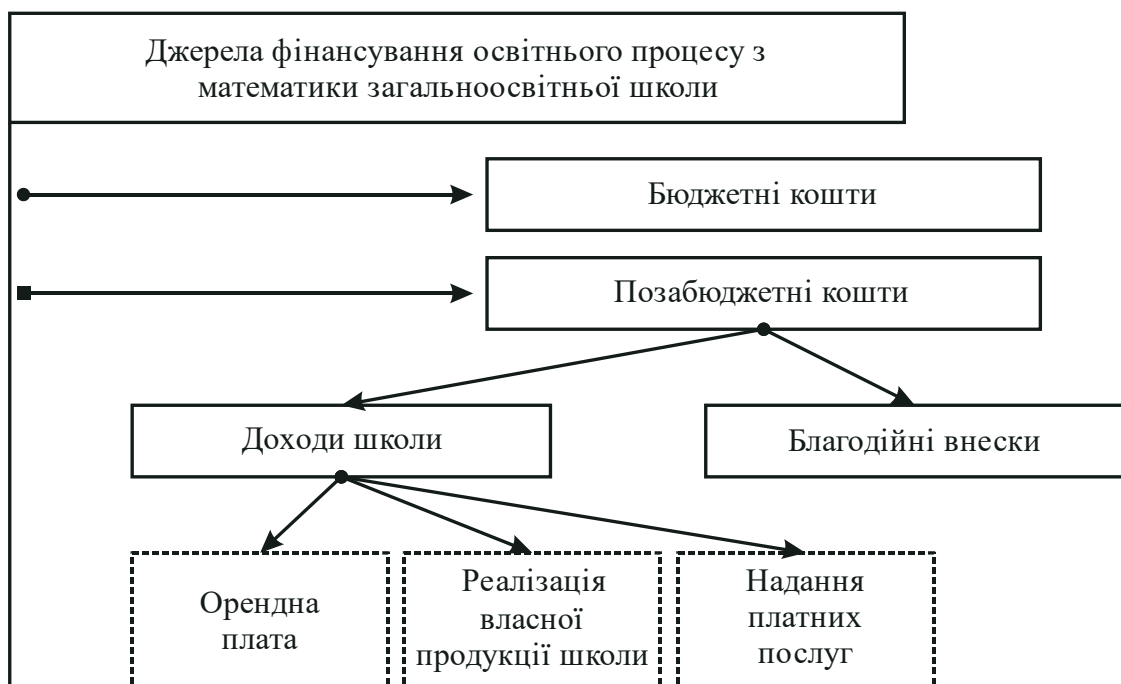

Рис. 2.3. Джерела фінансування освітнього процесу з математики в Буцнівській ЗОШ I-III ступенів

Примітка. Складено автором за [10]

Витрати на освітній процес з математики в Буцнівській ЗОШ I-III ступенів, на нашу думку, складаються: із заробітної плати вчителів математики (оплата навчальних годин, доплата за перевірку зошитів, додаткові доплати); нарахувань на заробітну плату; придбання підручників, робочих зошитів та іншої навчально-методичної літератури; оплати комунальних послуг, витрачених під час навчання; утримання кабінету математики; витрат на наукову і методичну роботу з предмета, інноваційну діяльність (рис. 2.4).

Рис. 2.4. Структура витрат на освітній процес з математики в Буцнівській ЗОШ I-III ступенів

Примітка. Складено автором

Ці витрати в кошторисі не визначаються окремими статтями витрат і включаються до загальної суми витрат. Фактично, згідно з розподілом витрат загального бюджету освіти, йдеться лише про зарплату вчителів математики, забезпечення необхідними підручниками та оплату нарахувань. Частиною

кошторису Буцнівської ЗОШ I-III школи є спеціальний фонд, до якого надходять кошти з позабюджетних джерел. Ці кошти витрачаються відповідно до чинного законодавства.

Спеціальний фонд дає змогу фінансувати необхідні видатки школи на процес навчання математики, які не фінансуються із загального фонду бюджету або фінансуються недостатньо. Цей фонд поповнюється за рахунок коштів підприємств, установ і організацій, батьківських, спонсорських та інших добровільних внесків, матеріальних цінностей, одержаних від підприємств і організацій, окремих громадян.

Позабюджетні кошти можуть надходити у вигляді оплати за навчання. Це можуть бути платні математичні гуртки, факультативи, гуртки, робота яких не передбачена програмою роботи школи. При наданні ДНЗ платних послуг з математики важливо укласти договір з фізичною або юридичною особою про порядок надання послуги, розмір та умови оплати, розрахунок вартості послуги, організацію ведення обліку та звітності відповідно до законодавства, надання дозволу на надання платних послуг, у тому числі доходів від платних послуг до кошторису школи та затвердження цього кошторису.

Для досягнення цілей Буцнівської ЗОШ I-III ступенів з підготовки учнів з математики та функцій управління реалізується технологія управління якістю. В технології управління якістю виділяють такі етапи:

- 1) планування або проектування;
- 2) діагностика та моніторинг;
- 3) аналіз отриманої інформації;
- 4) підготовка і прийняття управлінського рішення.

При цьому управління якістю має базуватися на принципах сучасного менеджменту якості, що мають бути реалізовані при виконанні завдань з підготовки учнів з математики в Буцнівській ЗОШ I-III ступенів:

1. Орієнтація на споживача. Діяльність організації, загальноосвітнього навчального закладу залежить від споживачів (учнів, батьків, суспільства в

цілому), тому він повинен враховувати і виконувати їхні вимоги щодо підготовки учнів з математики.

2. Лідерство керівників. Адміністрація загальноосвітнього навчального закладу повинна визначати політику, цілі та завдання щодо якості підготовки учнів з математики.

3. Участь співробітників. Система якості загальноосвітнього навчального закладу повинна спонукати працівників до постійного підвищення якості підготовки учнів з математики.

4. Процесний підхід. Стандарти серії ISO передбачають підхід до управління якістю в загальноосвітньому навчальному закладі як до управління сукупністю взаємопов'язаних процесів щодо підготовки учнів з математики.

5. Системний підхід до управління. Даний підхід у поєднанні з попереднім визначає управління процесами підготовки учнів з математики в загальноосвітньому навчальному закладі як системою.

6. Постійне покращення. Постійне покращення діяльності загальноосвітнього навчального закладу щодо підготовки учнів з математики має розглядатись як мета. Якість підготовки учнів з математики визначається загальним розвитком та постійним поліпшенням умов (стану кадрового, фінансового та матеріально-технічного забезпечення) у школі.

7. Фактологічний підхід до прийняття рішень. Реалізація цього принципу визначається вимірюванням і збором точної інформації про якість навчання учнів математики та її оцінювання в загальноосвітньому навчальному закладі.

8. Взаємовигідні стосунки з постачальниками. Реалізація цього принципу визначається наявністю чітких, відкритих зв'язків й обміну інформацією між загальноосвітнім навчальним закладом та споживачем. При цьому підвищення конкурентоспроможності загальноосвітнього навчального закладу визначається його здатністю задовольняти потреби та вимоги споживачів щодо підготовки учнів з математики.

Таким чином, ми проаналізували різні підходи до проблеми управління якістю. Головним, на нашу думку, є підхід, визначений у стандартах якості ISO, який дає змогу розглядати математичну освіту учнів загальноосвітньої школи як процес досягнення певних якісних характеристик. При цьому управління якістю математичної освіти учнів ми визначаємо як процес планування, проведення та постійного вдосконалення якості умов реалізації педагогічного процесу з математики, його реалізації, реалізації та якості результатів.

2.3. Моніторинг ефективності якості надання освітніх послуг в досліджуваному навчальному закладі

«Освітній моніторинг – це супроводжуюче відстеження й поточна регуляція будь-якого процесу в освіті. Це система, яка складається з показників, об'єднаних у стандарт, і постійного спостереження по цих показниках за станом та динамікою керованого об'єкта з метою його оперативної діагностики, випереджального визначення диспропорцій, вироблення та коректування управлінських рішень» [18].

За допомогою моніторингу відслідковується динаміка змін у системі освіти для спрямування її розвитку на намічений результат.

Педагогічний моніторинг має свою специфіку: його функція полягає не лише в наданні інформації про стан системи освіти, а й у включенні діючих регуляторних механізмів, у тому числі саморегуляції. При цьому контролюється не лише динаміка змін освітніх процесів, але і сам розвиток цих процесів, що підтримується в межах заданих параметрів, враховується можливість випадкових і ймовірних ситуацій і не допускаються регресивні перетворення. Отже, освітній моніторинг спрямований на виявлення та регулювання деструктивної дії зовнішніх і внутрішніх факторів освітньої системи та спрямований на досягнення бажаних результатів її розвитку.

Виходячи з вищесказаного, можна зазначити, що моніторинг забезпечує інформаційне та нормативне забезпечення розвитку системи. Особливістю навчального процесу є спрямований розвиток людини. Цей розвиток може бути забезпечений примусом і «доброю волею», коли включається рефлексивна сфера людини, і вона сама вирішує відповідні дії, які зумовлюють її рефлексивний розвиток. Отже, педагогічний моніторинг може виконувати функцію як зовнішнього, так і внутрішнього моніторингу вектора динаміки розвитку суб'єктів освітньої системи. Класифікація моніторингу за цілями його здійснення представлена на рис. 2.5.

Рис. 2.5. Класифікація моніторингу за цілями його здійснення

Примітка. Наведено за [28]

Освітній моніторинг може бути використаний на різних рівнях управління загальною середньою освітою. За цією ознакою можна виділити державний освітній моніторинг (моніторинг розвитку освіти на території України), регіональний освітній моніторинг (на території області, міста, району), локальний освітній моніторинг (у межах навчального закладу). Локальний педагогічний супровід, при цьому, диференціюється на педагогічний компонент: управлінський (директор), адміністративний (заступник директора), педагогічний (учитель), учнівський. У кожному випадку об'єкт оцінки є різним, характерним для зазначеного рівня управління (рис. 2.6). Сьогодні якість освіти посідає важливе місце в діяльності загальноосвітніх навчальних закладів. Тому ми визначаємо його як об'єкт моніторингу.

Метою функціонування Буцнівської ЗОШ I-III ступенів Великоберезовицької шкільної ради «Тернопільської області є:

- виховання громадянина України;
- формування особистості здобувача освіти, розвиток його здібностей і обдарувань, наукового світогляду;
- забезпечення виконання вимог Державних стандартів загальної середньої освіти, підготовка здобувачів освіти до подальшої освіти і трудової діяльності» [30];

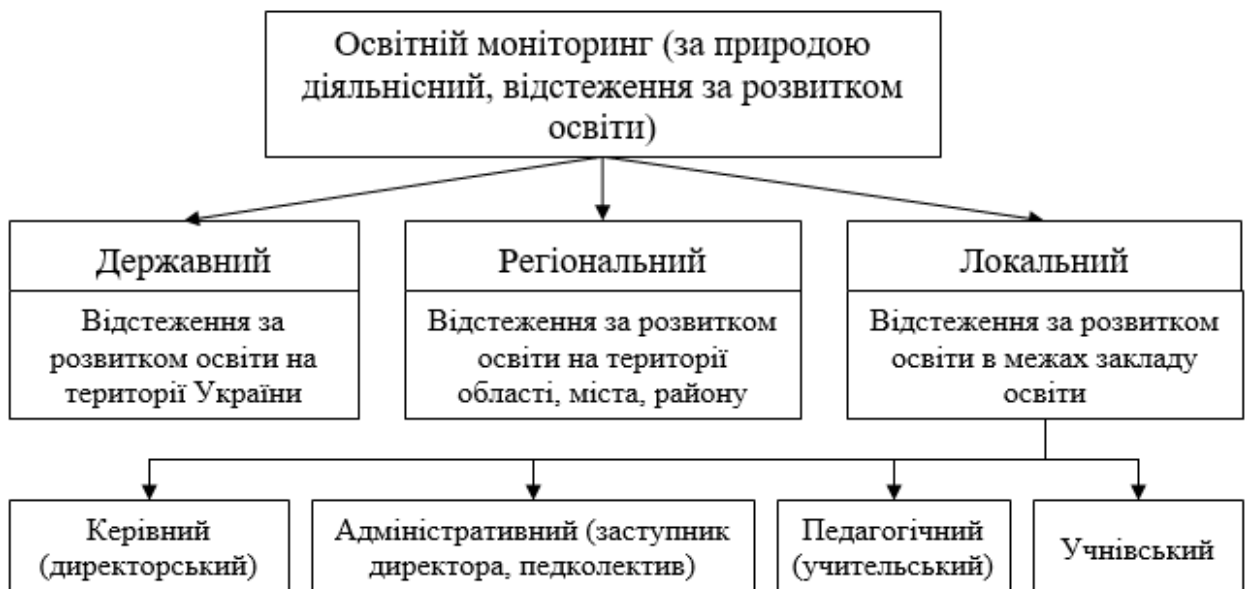

Рис. 2.6. Класифікація освітнього моніторингу за об'єктами відстеження

Примітка. Наведено за [10]

Організаційна структура Буцнівської ЗОШ I-III ступенів Великоберезовицької селищної ради Тернопільської області представлена на рисунку 2.7.

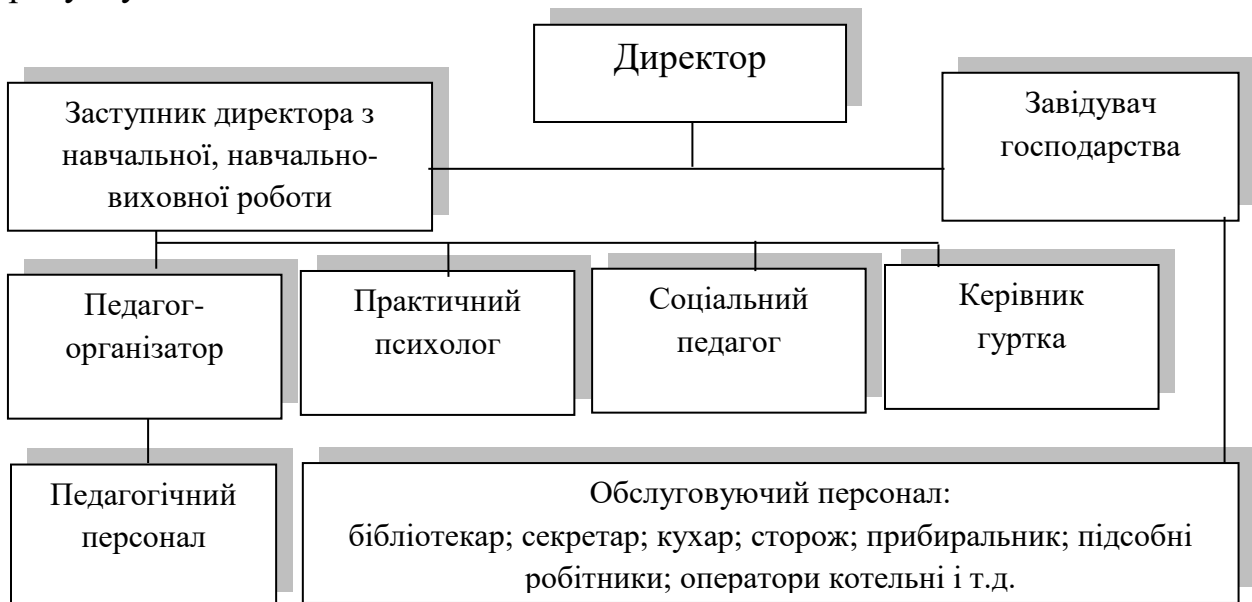

Рис.2.7. Організаційна структура Буцнівської ЗОШ I-III ступенів Великоберезовицької селищної ради Тернопільської області

Примітка. Сформовано за [30].

Керівник закладу освіти «в межах наданих йому повноважень:

- організовує діяльність закладу освіти;
- вирішує питання фінансово-господарської діяльності закладу освіти;
- призначає на посаду та звільняє з посади заступників директора, педагогічних та інших працівників закладу, визначає їх функціональні обов'язки;
- забезпечує організацію освітнього процесу та здійснення контролю за виконанням освітніх програм;
- забезпечує функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освіти;
- забезпечує умови для здійснення дієвого та відкритого громадського контролю за діяльністю закладу освіти;
- забезпечує своєчасне та якісне подання статистичної звітності;
- сприяє та створює умови для діяльності органів самоврядування закладу освіти;
- сприяє здоровому способу життя здобувачів освіти та працівників закладу освіти;
- здійснює інші повноваження» [33]

Здійснений аналіз засвідчує, що на 01 січня 2022 року чисельність педагогічного персоналу досліджуваного навчального закладу склала 41 особу. Питома вага працівників досліджуваної установи – жінки, у процентному відношенні складають 88% (36 осіб) (рис. 2.8).

Працівники досліджуваного навчального закладу мають різну вікову структуру, однак, беручи за основу стаж викладання зазначимо, що працюють в освіті 20-35 років 44% педагогічного колективу, питома вага працівників зі стажем більше становить 10% (рис.2.9). А найменша питома вага молодих працівників (5%).

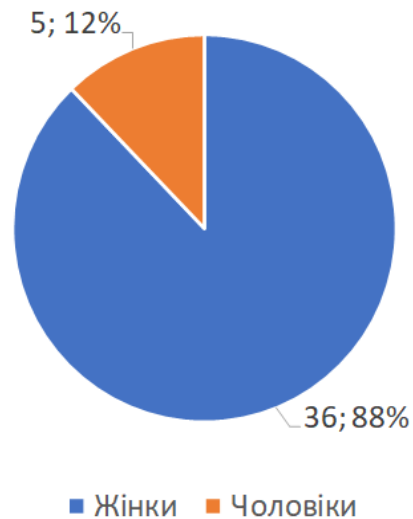

Рис.2.8. Питома вага Буцнівської ЗОШ I-III ступенів Великоберезовицької селищної ради Тернопільської області

Примітка. Сформовано за [30]

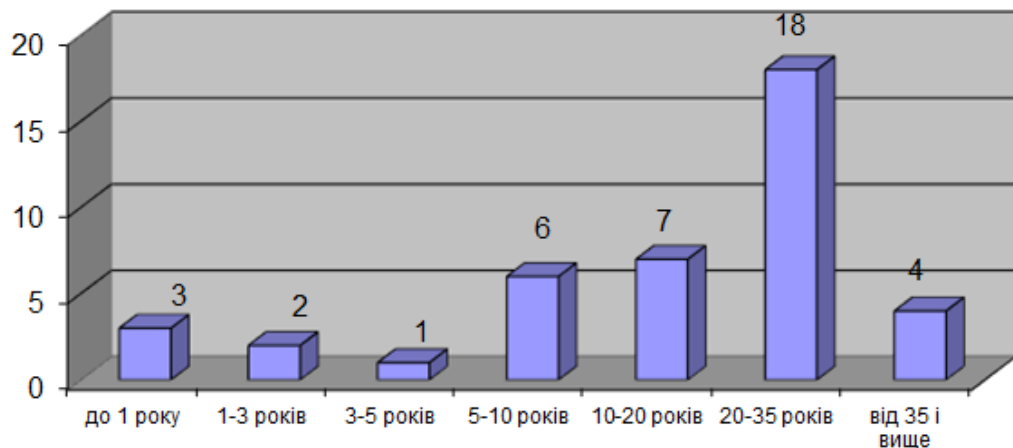

Рис.2.9. Чисельність працівників Буцнівської ЗОШ I-III ступенів Великоберезовицької селищної ради Тернопільської області за стажем роботи

Примітка. Сформовано за [30]

У процесі роботи підвищується професійний рівень працівників за рахунок накопичення досвіду, знань і навичок працівника, а також спеціальної підготовки та перепідготовки. При цьому відповідна категорія присвоюється спеціальною комісією за результатами ретельної перевірки знань і вмінь особи та встановлена законом. Так, у Буцнівській загальноосвітній школі I-III ступенів

Великобerezовицької ДНЗ Тернопільської області вищу категорію мають 19 осіб (46%), профільну – 6 осіб (15%) та 8 осіб (20%).) мають першу категорію (рис. 2.10).

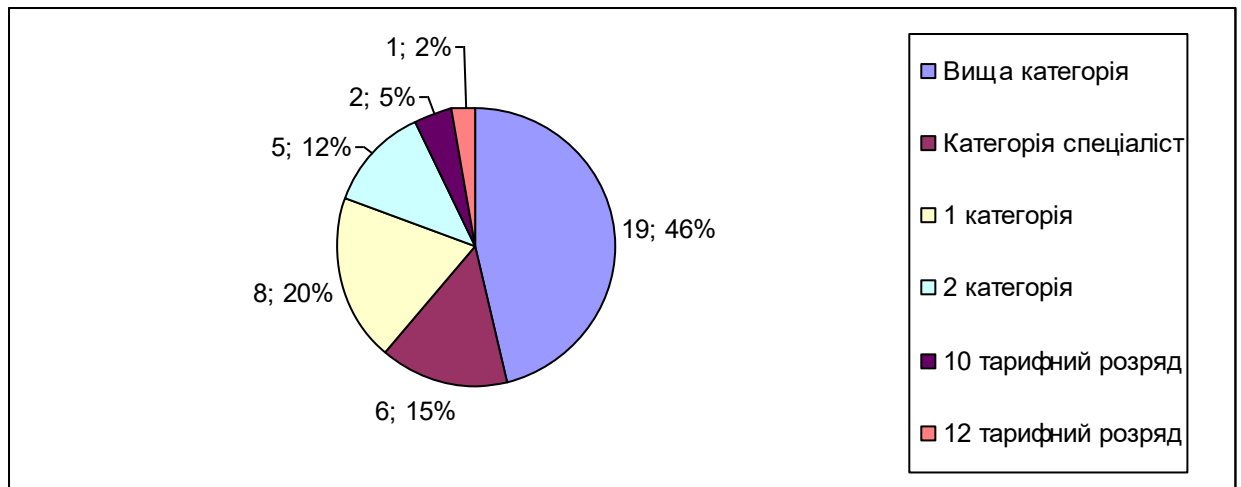

Рис.2.10. Питома вага працівників Буцнівської ЗОШ I-III ступенів Великобerezовицької селищної ради Тернопільської області за категорією
Примітка. Сформовано за [30]

Робота педколективу спрямовується на особистісно-зорієнтоване навчання і виховання здобувачів освіти.

За підсумками навчальної роботи у 2021 році 83 здобувачі освіти 4-11 класів підлягали оцінюванню і показали високі результати (рис. 2.11)

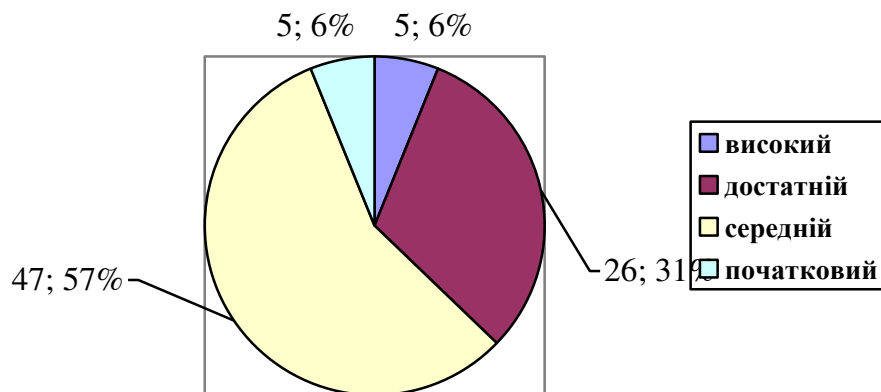

Рис.2.11. Результати оцінювання знань учнів Буцнівської ЗОШ I-III ступенів Великобerezовицької селищної ради Тернопільської області за категорією

Примітка. Сформовано за [30]

У динаміці ситуація виглядає наступним чином (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Результати оцінювання знань учнів 2017-2021 рр.

Рік	Високий рівень		Достатній рівень		Середній рівень		Початковий рівень		ПЯН
	кількість	відсоток	кількість	відсоток	кількість	відсоток	кількість	відсоток	
2017-2018 91 учень	8	8,8%	24	26,4%	50	54,9%	9	9,9%	47,1%
2018-2019 92 учні	7	7,6%	30	32,6%	45	47,8%	10	10,8%	47,8%
2019-2020 88 учнів	9	10,2%	39	44,4%	36	40,9%	4	4,5%	54,1%
2020-2021 83 учні	5	6%	26	31,3%	47	56,7%	5	6%	48,4%

Як видно з таблиці, якість навчальних досягнень учнів порівно з 2019-2020 рр. зменшилась на 5,7%, а з попередніми роками залишилась майже на тому самому рівні.

Порівняльна характеристика успішності в класах з 2016 по 2021 рік по раках наведена в табл. 2.3.

Таблиця 2.3.

Порівняльна характеристика успішності в Буцнівській ЗОШ І-ІІІ ступенів Великоберезовицької селищної ради Тернопільської області за 2015-2021 рр.

Клас	ПЯН					
	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021
2	64,3	-	-	-	-	
3	55	64,2	39,7	70	69,5	
4	58,8	62,3	64,3	43,7	62,7	66
5	53,8	44	44	54,5	55,4	40,9
6	45	50,8	41,2	41,5	54,5	43,1
7		45,1	50,8	41,7	42,4	43,1
8			39,1	44,4	48	42,4
9				38	40,4	43,7
10					51,2	44
11						60

Примітка. Сформовано за [30]

Моніторинг якості надання освітніх послуг педагогічним персоналом в Буцнівській ЗОШ I-III ступенів Великоберезовицької селищної ради Тернопільської області проводився на прикладі дослідження якості математичної освіти учнів 9-го класу. Моніторинг якості математичної освіти передбачає виконання низки завдань, зокрема:

- 1) дослідження навчальних досягнень учнів 9-го класу з математики та визначити їх готовність до подальшого навчання в старшій школі;
- 2) визначення чинників, що впливають на якість загальноосвітньої підготовки школярів з математики;
- 3) аналіз деяких психологічних особливостей розвитку учнів, мотиваційних чинників їхньої навчальної діяльності;
- 4) надання достовірної інформації споживачам освітніх послуг та вчителям математики про рівень математичної освіти в школі.

Враховуючи мету і завдання дослідження, була сформована вибірка, яка складається із учнів 9-го класу досліджуваного опорного закладу.

Одним із важливих факторів, що впливає на успішне засвоєння курсу математичних дисциплін є активна та відкрита взаємодія між вчителем та учнями, про що зазначили 73% опитаних дітей. Постійно прислухаються до думки вчителя математики та дотримуються його рекомендацій 61% школярів, 38% учнів лише іноді звертають увагу на побажання свого педагога, хоча є і такі дев'ятикласники (1%), які ніколи не користуються порадами вчителя щодо їх роботи в класі (рис. 2.12).

Домашня навчальна робота учня – це форма організації самостійного індивідуального вивчення навчального матеріалу у позаурочний час. Вона органічно входить до процесу навчання як його необхідної ланки. Домашнє завдання можна розглядати як індивідуальну форму навчальних занять. В середньому на виконання домашнього завдання учні досліджуваного навчального закладу витрачають до 1 години (46%), хоча є і такі школярі, які готуються до вказаних предметів менше 15 хвилин (6%), що можна побачити з рис. 2.13.

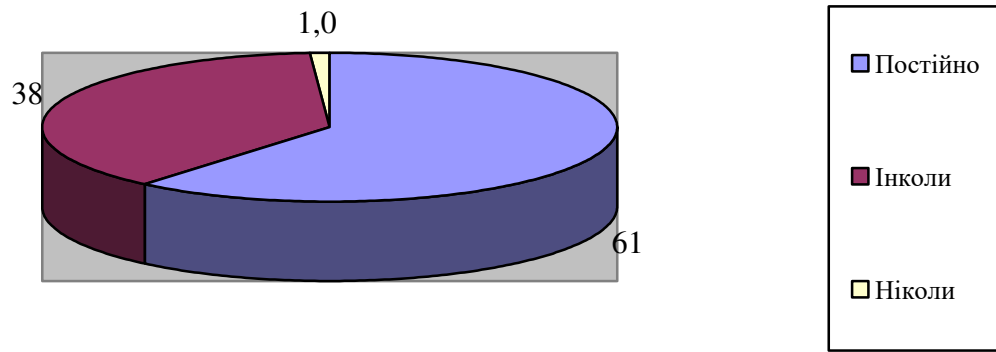

Рис. 2.12. Дотримання учнями рекомендацій, щодо навчання, які надає вчитель математики Буцнівської ЗОШ I-III ступенів Великоберезовицької селищної ради Тернопільської області (%)

Примітка. Складено автором

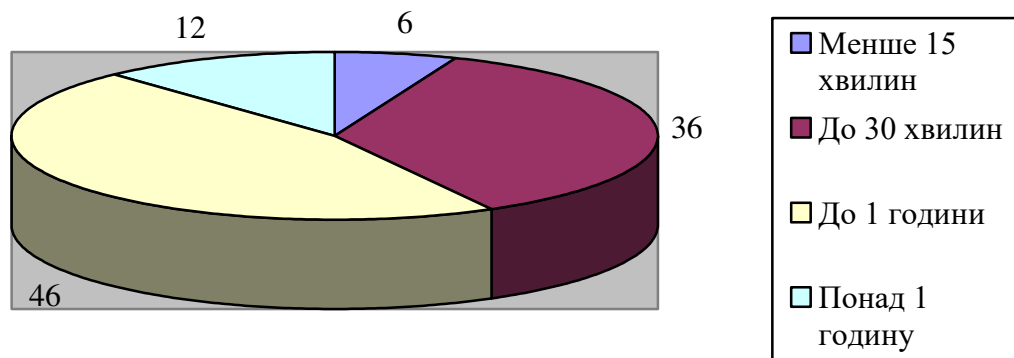

Рис. 2.13. Витрати часу учнями в середньому на домашнє завдання з алгебри та геометрії (%)

Примітка. Складено автором

Одним із найголовніших факторів, який впливає на результат навчання, є мотивація учнівської діяльності. Стійкий інтерес до предмета, прагнення здобути міцні знання, набути відповідні уміння і навички, усвідомлення потреби у власному інтелектуальному розвитку залежать від особистого ставлення учня до предмету.

Організація навчального процесу на уроках є ефективнішою, якщо вчитель може урізноманітнювати форми та методи навчальної діяльності таким чином, щоб стимулювати в учнів не лише інтерес до предмета, а й

прагнення до самостійних форм навчання.

Тобто, об'єктом моніторингу професійної діяльності вчителів Буцнівської ЗОШ I-III ступенів Великоберезовицької селищної ради Тернопільської області є їх професійні знання та вміння, педагогічні здібності, дослідницька діяльність, самоосвіта тощо. Така оцінка здійснюється на основі: вивчення документації про роботу вчителів; відвідування їхніх уроків; проведення соціологічних опитувань; аналізу якості структури кадрів за показниками освіти, посад, категорій, педагогічних звань; аналізу результатів атестації та курсової перепідготовки; виконання індивідуальних планів; участі в науковій та методичній роботі; вивчення стану упровадження інноваційних технологій особистісно-зорієнтованого навчання та виховання учнів.

Отже, основою моніторингу за цим напрямом є підвищення рівня педагогічної майстерності та максимально розкрити творчий потенціал кожного вчителя; забезпечення професійно-фахового зростання вчителя; розвиток його творчого потенціалу в процесі педагогічної діяльності; удосконалення особистісних якостей.

Висновки до розділу 2

Загалом, структурні компоненти системи освіти на рівні Буцнівської ЗОШ I-III ступенів Великоберезовицької селищної ради Тернопільської області представлені двома підсистемами: керуючою (адміністрація, педагогічний колектив); керованою (учнівський колектив).

Механізм оцінювання системи управління якістю освітніх послуг Буцнівської ЗОШ I-III ступенів Великоберезовицької селищної ради Тернопільської області – це процес оцінки системи планування, досягнення і постійного підвищення якості умов для здійснення освітнього процесу, його реалізації та якості результатів. В цьому контексті система управління

оцінювання орієнтована на результат і передбачає: планування якості; підвищення якості; забезпечення якості та контроль за якістю.

В процесі оцінювання діяльності закладу освіти були виявлені системні проблеми, а саме, забезпечення школи висококваліфікованими кадрами, постійне зростання їхнього професійного рівня; забезпечення шкільної бібліотеки необхідною для навчання літературою; матеріально-технічне забезпечення навчального процесу, що обумовлено недостатністю фінансування для підтримання у належному стані закладів, забезпечення навчальним обладнанням кабінетів. Проблемою є також, досягнення відповідного рівня забезпеченості школи комп'ютерами, та у зв'язку з цим впровадження в навчально-виховний процес новітніх інформаційно-комунікаційних технологій навчання, які можуть забезпечити якісні знання учнів.

Моніторинг ефективності якості надання освітніх послуг в досліджуваному навчальному показав достатньо ефективну вікову структуру педагогічного колективу, коли професійний рівень працівників підвищується внаслідок нагромадження працівником досвіду, знань і вмінь, а також шляхом спеціальної підготовки і перепідготовки. Разом з тим, відмічено високий рівень кваліфікації основних педагогічних працівників, 46 % з яких мають вищу вчителя і лише 20 % – першу категорію. Попри значні зміни в структурі навчального процесу через пандемію, встановлена позитивна динаміка щодо результатів оцінювання знань учнів старших класів у 2017-2021 рр. та негативна у молодших класах.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ОЦІНЮВАННЯМ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ ТА НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

3.1. Трансформація управління оцінюванням діяльності закладу освіти в контексті надання освітніх послуг

Основною тенденцією розвитку теорії внутрішкільного управління в Україні є розробка різноманітних концепцій управління, що повинні базуватися на різних методологічних підвалинах.

«Інноваційність в освітній сфері є принципово важливою відповіддю на виклики сучасності, передбачає гнучкість системи освіти, її відкритість до нового (як у технологічному, так і в світоглядному аспектах), конкурентоспроможність» [41].

Інноваційна освітня політика в Україні формується на національному рівні. Її проходження забезпечується нормативно-правовою базою та інноваційними процесами, пов'язаними зі створенням нової теорії і практики освіти, підтримкою наукових досліджень у галузі педагогічної інноватики як науки про створення педагогічних інновацій (нововведень), їх впровадження – впровадження педагогічних інновацій, інноваційних процесів у сфері педагогічної діяльності.

Освітні (педагогічні) інновації характеризуються новизною, спрямованою на якісне вдосконалення навчально-виховного процесу та мають наслідком удосконалення або створення нових освітніх систем (дидактичних, виховних, управлінських), компонентів навчального процесу (цілі, зміст, структура, форми, методи, засобів, результатів), освітніх технологій (дидактичних, педагогічних, управлінських), наукових і науково-методичних розробок, інформаційно-комунікаційних технологій для навчальних закладів і установ, а також нормативно-правових документів, що регламентують діяльність навчальних закладів і закладів освіти та їх відносини з іншими установами.

Під інноваційним розвитком Буцнівської ЗОШ I-III ступенів

Великобerezовицької селищної ради Тернопільської області будемо розуміти цілеспрямований і незворотній процес, який забезпечує якісні зміни, перехід закладу в новий якісний стан.

Інноваційний розвиток будь-якого загальноосвітнього закладу здійснюється насамперед за допомогою цілеспрямованого впровадження в її діяльність якісно нових елементів, їх взаємозв'язків і особливостей. Передумовою, умовою та змістом цих змін є інновації та інновації, що забезпечують оптимальний і сталий розвиток організацій.

Здійснення інноваційного розвитку досліджуваної освітньої установи передбачає зміни світоглядних позицій:

– перехід від розуміння загальної середньої освіти як сфери споживання, передачі та здобуття знань – до сфери творення, а саме: особистісного розвитку учнів, оволодіння та грамотного використання випускниками загальноосвітніх навчальних закладів для вирішення життєвих завдань. ;

– зміна домінуючого ставлення до загальної середньої освіти як споживчої галузі до ставлення до освіти як до одного із стратегічних ресурсів економічного та соціального розвитку України (рис. 3.1).

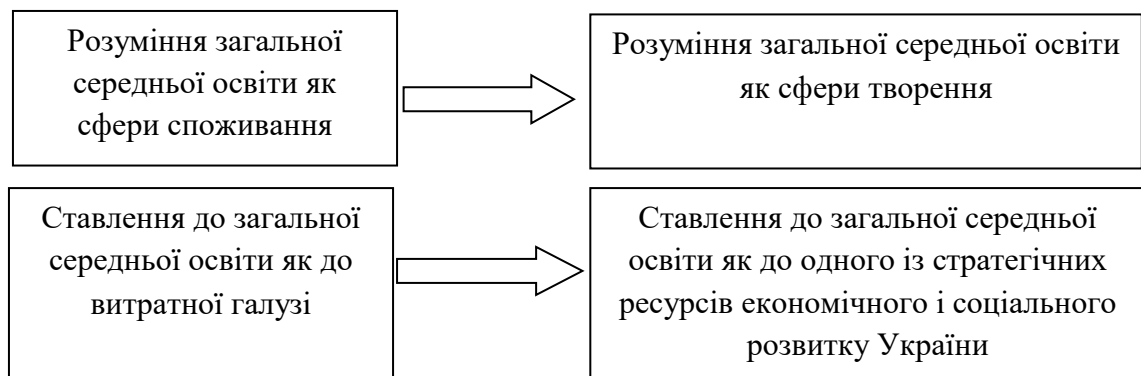

Рис. 3.1. Зміна світоглядних позицій в рамках здійснення досліджуваною установою інноваційної діяльності

Примітка. Сформовано за [1]

Отже, удосконалення концептуальних засад раціоналізації організації управлінської праці в Буцнівській ЗОШ I-III ступенів Великобerezовицької селищної ради пропонуємо здійснити шляхом формування концепції інноватизації діяльності цієї установи.

Концепція інноватизації діяльності Буцнівській ЗОШ I-III ступенів Великоберезовицької селищної ради систематизує і конкретизує організаційно-педагогічні засади інноваційної діяльності цієї організації, закладені в сучасному законодавстві України, нормативних і програмних документах органів державної влади, і, разом з іншими стратегічними документами у галузі освіти, стане основою для інноваційного розвитку досліджуваної освітньої установи.

Концепція розроблена з урахуванням, з одного боку, необхідності державної підтримки процесів модернізації сучасного загальноосвітнього навчального закладу з метою підвищення доступності й якості освітніх послуг і, з іншого – активізації діяльності самої досліджуваної установи щодо організації і здійснення інноваційного розвитку.

Метою Концепції інноватизації діяльності досліджуваної установи є визначення основних напрямів і чинників переходу цієї установи з режиму функціонування в режим керованих інноваційних змін, а саме: змін педагогічної системи, її компонентів (освітнього, дидактичного, виховного, управлінського, матеріально-технічного тощо) та їх структурних елементів, які призводять до якісно нового рівня загальної середньої освіти, суттєво поліпшують результати діяльності установи та організації праці її управлінського персоналу.

Концепція інноватизації діяльності досліджуваної установи повинна складатися з аналітичної та стратегічної частин. У першій, аналітичній, частині нами буде сформульовано освітні і соціально-педагогічні проблеми досліджуваної освітньої установи. Друга, стратегічна, частина окреслює ключові перспективні цілі, основні стратегічні пріоритети, визначає напрями і можливі варіанти розв'язання проблем, визначає і обґрунтовує ключові механізми практичного впровадження Концепції у діяльність досліджуваної установи.

Особливість Концепції полягає в аналізі освітніх проблем, визначенні напрямів і шляхів розв'язання цих проблем як через нормативно-

організаційні механізми і функціональні методи управління інноваційними процесами в досліджуваній установі, так і на основі визначення організаційно-педагогічних умов, що забезпечать оптимальність інноваційного розвитку цієї установи, а також надання рекомендацій щодо створення цих умов.

Реалізація Концепції інноватизації діяльності досліджуваної установи сприятиме створенню програм інноваційного розвитку на рівні цієї установи, забезпеченню скоординованої діяльності місцевої влади, громади, підприємців, освітян і науковців, учнів та їхніх батьків – усіх зацікавлених учасників процесу інноваційного розвитку установи.

Результатом реалізації Концепції інноватизації діяльності досліджуваної установи має стати підвищення ефективності використання інтелектуального потенціалу педагогів і конкурентоспроможності випускників, досягнення сталого інноваційного розвитку цієї установи.

Сучасна практика свідчать, що інноваційний розвиток загальноосвітніх навчальних закладів в Україні відбувається переважно за такими напрямками:

- формування цих закладів як відкритої, багатоваріантної, багаторівневої, особистісно орієнтованої освітньої системи;
- створення соціальних та організаційно-педагогічних умов для повної реалізації права дітей на освіту, у тому числі на вибір навчального закладу та програм; забезпечення якості загальної середньої освіти відповідно до державних стандартів; забезпечити безпечні умови виховання та навчання; формування сучасної матеріально-технічної бази закладу; підтримка талановитих і обдарованих учнів; надання додаткових освітніх послуг; педагогічний, соціально-педагогічний та соціально-психологічний супровід у процесі виховання та навчання;
- збереження та зміцнення здоров'я учнів, створення спеціальних умов для здобуття якісної освіти дітьми з особливими потребами;
- розробка та впровадження освітніх інформаційних та мультимедійних технологій, новітніх методик навчання;

- ефективне використання педагогічних кадрів у несприятливих демографічних умовах, їх соціальний захист;
- адаптація випускників закладу до сучасного ринку праці;
- удосконалення загальноосвітнього навчального закладу як соціального інституту, в якому учні набувають соціальних, громадянських та інших навичок.

До проблем інноваційного розвитку загальноосвітніх навчальних закладів, дослідження і розв'язання яких у зовнішньому і внутрішньому вимірах дає змогу виокремити пріоритетні напрями інноваційного розвитку досліджуваної установи належать наступні. Так, щодо «зовнішнього виміру» це:

- відсутність єдиної національної програми інноваційного розвитку загальної середньої освіти, яка передбачала б обов'язкову наявність програм розвитку загальної середньої освіти в регіонах країни, окремих містах та в закладах; відсутність єдиного координуючого центру конкурсного відбору і фінансування програм і проектів інноваційного розвитку загальноосвітніх навчальних закладів на різних рівнях (міському, районному, обласному та всеукраїнському);

- нерозробленість нормативної бази для забезпечення механізмів єдиної інформаційної мережі: заклад – орган управління освітою державної адміністрації міста (села), району, області – Міністерство освіти і науки України, а також відсутність єдиної інформаційної мережі в системі управління окремим навчальним закладом; несформованість мережі аналітико-інформаційних освітніх центрів прогнозування, моніторингу і маркетингу освітніх послуг закладів; відсутність багаторівневих державно-суспільних форм управління освітою (Координаційна рада з модернізації освіти, Державна експертна рада та інші суспільні ради на рівні Міністерство освіти і науки України, експертні ради, ради розвитку на рівні органів управління освітою державних адміністрацій областей, районів, окремих закладів); відсутність єдиної системи оцінювання ефективності управлінської

діяльності й моніторингу розвитку різних напрямів інноваційної діяльності загальноосвітніх навчальних закладів; незалежного оцінювання якості освітніх послуг в окремому закладі; недостатнє фінансування інноваційного розвитку цих закладів;

- відсутність механізмів визначення, підтримки і поширення кращих зразків інноваційної освітньої діяльності;

- низькі темпи впровадження пріоритетних інноваційних, наукових і науково-методичних розробок в освітню діяльність закладу;

- недостатній рівень професійної управлінської підготовки керівників;

- старіння і дефіцит кваліфікованих педагогічних кадрів;

- низький рівень заробітної плати педагогічних працівників;

- невідповідність матеріально-технічного забезпечення переважної більшості навчальних закладів сучасним вимогам;

- соціальне розшарування, зниження життєвого рівня значної частини населення, що призводить до нехтування батьками своїми обов'язками та ускладнює або порушує зв'язок освітнього закладу з сім'єю;

- негативний вплив засобів масової інформації на свідомість і поведінку дітей» [10].

Основні проблеми внутрішнього виміру інноваційного розвитку загальноосвітнього навчального закладу охоплюють:

- неспроможність деяких із цих закладів повною мірою задовольнити потреби суспільства в якісній підготовці студентів у сфері інформаційно-комунікаційних технологій, соціально-економічної та соціально-психологічної сфер;

- відсутність ефективного впливу на збереження та зміцнення здоров'я студентів у навчально-виховному процесі окремих закладів, нехтування багатьма можливостями для забезпечення свідомого вибору студентами здорового способу життя;

- недостатня увага формуванню конструктивної соціальної активності учнів, психолого-педагогічному супроводу учнів із низьким рівнем

навчальних досягнень, профілактиці злочинності серед дітей та підлітків, розвитку виховного потенціалу сім'ї;

– пасивність громадської складової структур управління школами, зокрема рад директорів, батьківської та учнівської рад.

Аналіз інноваційного розвитку загальноосвітніх навчальних закладів в Україні дав змогу визначити перспективи і пріоритети розвитку інноваційних процесів у досліджуваній освітній установі:

– акцент на особистісно орієнтованому навчанні та вихованні актуалізує ідеї гуманістичної парадигми освіти, основною метою якої є створення умов для системного та цілеспрямованого розвитку дитини як суб'єкта діяльності, як особистості та індивідуальності;

– технізація інноваційних процесів у загальній середній освіті, в якій пріоритет надається технологіям особистісно орієнтованого навчання та навчання, новітнім інформаційно-комунікаційним технологіям;

– більшої диференціації та індивідуалізації у виховному та освітньому процесах (у тому числі шляхом впровадження відповідних інформаційно-комунікаційних технологій), що має сприяти розвитку творчих можливостей, задоволенню інтересів і нахилів кожного учня, орієнтації на поглиблену підготовку створення умов для отримання додаткових знань, умінь, навичок;

– спрямованість на збереження та зміцнення здоров'я підростаючого покоління.

Ці пріоритетні напрями інноваційних процесів у Буцнівської ЗОШ I-III ступенів Великоберезовицької селищної ради Тернопільської області покликані забезпечити її випереджувальний розвиток, раціоналізувати управлінську працю в ній, що реалізовуватиме питання якості освіти.

Відтак, суб'єктами оцінювання діяльності Буцнівської ЗОШ I-III ступенів Великоберезовицької селищної ради Тернопільської області додатково стануть:

– педагогічна система досліджуваної освітньої установи;

- освітнє середовище та освітній простір установи;
- освітня (педагогічна) технологія;
- принципи, методи і засоби навчання і виховання в установі; види та організаційні форми навчання, форми організації виховної роботи тощо.

Тобто, ефективність інноваційного розвитку досліджуваної освітньої установи буде забезпечуватися комплексом умов, створення яких сприятиме вироблення єдиної політики, спрямованої на підвищення якості загальної середньої освіти.

Крім того, в контексті інноваційного розвитку досліджуваної освітньої установи, пріоритетним стане формування можливості використання новітньої комп'ютерної системи з базою знань, що дозволить досліджуваній освітній установі без додаткових витрат часу надавати учасникам моніторингового процесу отриману інформацію для оцінювання діяльності закладу освіти.

3.2. Формування системи критеріїв оцінки якості надання освітніх послуг у досліджуваному навчальному закладі

В контексті удосконалення системи управління якістю освітніх послуг у Буцнівській ЗОШ I-III ступенів Великоберезовицької селищної ради Тернопільської області особливого значення набуває розробка відповідних напрямів.

«Для отримання інтегральної оцінки якості освіти необхідно виміряти й оцінити якість усіх її складників – матеріальних, нематеріальних, процесуальних і результативних. Одним з основних способів отримання такої інформації є організація та проведення моніторингових досліджень, головною метою яких є збирання, обробка, зберігання та поширення інформації про освітню систему або її окремі елементи, оцінювання й аналіз її показників на всіх рівнях функціонування, поширення та доступ до цієї

інформації громадськості, різних користувачів освітніх послуг, посилення управлінських дій щодо якісних показників в освіті, прогнозування її розвитку» [42].

Моніторинг в освіті має свою специфіку: він не тільки надає інформацію про стан системи освіти, але й запускає діючі механізми регулювання (саморегуляції). Моніторинг має комплексно-системний характер і створює умови для планування – щорічного, перспективного, стратегічного, дає змогу оцінити ефективність функціонування та розвитку навчального закладу не формально, а залежно від досягнутих показників.

Складність моніторингу якості освіти на рівні загальноосвітнього навчального закладу розкривається у дослідженні багатокomпонентної структури якості загальної середньої освіти. Серед найважливіших елементів структури якості цієї ланки освіти українські вчені виділяють:

- якість освітнього процесу в результаті навчальної діяльності;
- якість педагогічного та методичного забезпечення (педагогічні програми, педагогічна література, підручники та навчальні посібники);
- якість професійної підготовки та кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних кадрів;
- якість ресурсного забезпечення та освітнього середовища, в якому відбувається освітній процес (правове, фінансове, персональне, науково-методичне, матеріально-технічне);
- якість особистісних якостей і здібностей учнів;
- якість державно-громадського управління системою освіти;
- ефективність та масштаби інституту зовнішнього оцінювання якості освіти (національної системи моніторингу якості освіти);
- якість проведення та інтерпретація результатів моніторингових досліджень системи освіти;
- якість та ефективність державного управління освітою.

Наведемо схему спостереження на рівні місцевої системи управління

загальною середньою освітою. Модель моніторингу місцевої системи управління загальною середньою освітою складається з чотирьох підсистем, які відображають різні види та аспекти діяльності закладів освіти. У кожному з них заплановано комплекс дообстежень.

У першій педагогічній підсистемі здійснюється моніторинг різних видів діяльності учнів: аналіз відвідуваності навчальних занять; рівень навчальних досягнень; тематична довідка; навчальні практики; участь у Всеукраїнських учнівських олімпіадах з базових дисциплін, конкурсах, турнірах; працевлаштування випускників. Друга підсистема – науково-методична – стосується моніторингу: методично-експериментальної роботи; педагогічний колектив; науково-методичне забезпечення навчального процесу; педагогічне та методичне забезпечення викладання інваріантних та варіативних курсів; рівень викладання базових дисциплін; виконання навчального плану та навчальних програм.

– «Моніторинг третьої – соціальної підсистеми – включає оцінку діяльності закладів освіти з соціальних питань: охорона здоров'я учнів та вчителів; дотримання в навчальних кабінетах правил техніки безпеки; соціальний та професійний захист вчителів. У четвертій, економічній підсистемі, оцінюється матеріально-технічне забезпечення навчальних закладів» [16].

Відповідно до наведеного наведемо основні визначені показники і критерії якості навчальної роботи Буцнівської ЗОШ I-III ступенів Великоберезовицької селищної ради Тернопільської області.

«При їх визначенні ми дотримувалися такого трактування базових понять. Критерій – 1) мірило оцінювання визнаних параметрів, які описуються певними показниками; 2) мірило для визначення, оцінки предмета, явища; ознака, взята за основу класифікації. Критерії якості освіти – норми відповідності рівнів підготовки школярів, діяльності навчального закладу і управління навчальним процесом встановленим вимогам якості

освіти» [16]. Показники – результати спостереження, які піддаються фіксації. Це кількісний вимір критерію, відображує вимірювану сторону критерію.

Відтак визначимо систему показників і критеріїв якості навчальної роботи (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

**Пропоновані показники і критерії оцінювання якості навчальної роботи
Буцнівської ЗОШ І-ІІІ ступенів Великоберезовицької селищної ради**

Показники	Критерії оцінювання
Організація профільного навчання у старшій школі	Відсоток учнів 10-11 класів, охоплених профільним навчанням від загальної кількості учнів 10-11 класів
Організація поглибленого вивчення навчальних предметів у навчальному закладі	Відсоток учнів, охоплених поглибленим вивченням навчальних предметів, від загальної кількості учнів опорного загальноосвітнього навчального закладу
Якісний показник навчальних досягнень учнів за результатами семестрового оцінювання (СО)	Відсоток учнів, які мають достатній та високий рівень навчальних досягнень за результатами СО: $\frac{K_D + K_V}{K_U} \cdot 100$, де K_D – кількість учнів, які мають достатній рівень навчальних досягнень за результатами СО; K_V – кількість учнів, які мають високий рівень навчальних досягнень за результатами СО; K_U – загальна кількість учнів.
Якісний показник навчальних досягнень учнів за результатами зрізів знань	Відсоток учнів, які мають достатній та високий рівень навчальних досягнень за результатами зрізів знань
Забезпечення умов самоосвітнього процесу	Бібліотечно-інформаційні ресурси (кількість примірників на 100 учнів).
Комп'ютеризація навчального закладу	Кількість сучасних комп'ютерів на 1000 учнів.
Охоплення дітей та учнівської молоді гуртковою роботою навчального закладу	Відсоток учнів, охоплених гуртковою роботою на базі школи, від загальної кількості учнів школи
Результативність участі учнів у	Відсоток учнів-учасників II–III етапу конкурсу-

Показники	Критерії оцінювання
конкурсах-захистах науково-дослідницьких робіт	захисту науково-дослідницьких робіт, від загальної кількості учнів
Вступ до вищих навчальних закладів	Відсоток випускників, що вступили до ВНЗ, від загальної кількості учнів
Освітній рівень педагогічних працівників	Відсоток кількості педагогічних працівників опорної школи з повною вищою освітою (спеціалістів, магістрів) від загальної кількості педагогічних працівників школи
Показники	Критерії оцінювання
Якісний склад педагогічних працівників	Відсоток кількості педагогічних працівників опорного навчального закладу, які мають вищу категорію, педагогічні звання «Вчитель-методист», «Старший вчитель», від загальної кількості педагогічних працівників школи
Підвищення кваліфікації педагогічних працівників	Виконання плану згідно з поданою заявкою за останні 5 років
Дослідницька діяльність вчителів	Авторські програми, статті, методичні розробки; використання творчого потенціалу вчителів-науковців у розвитку опорного закладу та освіти району (кількість матеріалів (в одиницях і друкованих аркушах) на одного вчителя школи))

Примітка. Сформовано автором

Таким чином, при визначенні показників і критеріїв якості навчальної роботи досліджуваного навчального закладу ми дотримувалися інтегративної моделі, якість освіти якої детермінована одночасно результатами навчання, кваліфікацією вчителя, а також умовами, що необхідні для забезпечення якості навчально-виховного процесу.

Для вимірювання якості освіти в ЗНЗ за визначеними складовими необхідно здійснити наступні дії:

– приймаючи якість за складну характеристику, виділити умови, що необхідні для забезпечення освітнього процесу, і визначити якісну характеристику, вагомість та критерії бальної оцінки кожної умови (середньовиважена величина всіх умов складе бальну оцінку якості умов для здійснення освітнього процесу);

– так само декомпонувати якість освітнього процесу та його результатів

(виділяючи складові, визначаючи їх якісні характеристики, вагомість та критерії бальної оцінки якості складових);

– розроблені таким чином складові якості освіти ЗНЗ звести в спеціальну таблицю, яка становитиме її (якості освіти) кваліметричну модель Цей засіб (інструментарій) оцінювання якості освіти ЗНЗ й одночасно встановлений стандарт, який розробляє окремо кожна школа для себе, виходячи з власних умов й особливостей діяльності.

Тобто, для «запуску» освітнього моніторингу спеціально розробляється інструментарій, у ролі якого виступають кваліметричні моделі (стандарти) стану або процесу, що відстежуються. Особливістю такої моделі є можливість адаптації на кожную школу, що забезпечує її варіативність. Це досягається шляхом включення нормативних вимог місцевих органів управління до якості діяльності загальноосвітніх навчальних закладів. Позитивним є також те, що кожний критерій виділяється на основі нормативного документу, що створюється в навчальному закладі відповідно до зазначених нормативних вимог. Це сприяє удосконаленню нормативної бази діяльності навчального закладу на місцях та підсиленню наукової основи забезпечення відповідної якості цієї діяльності.

Таким чином, освітній моніторинг з використанням пропонованої моделі відслідковує динаміку показників якості і спрямовує діяльність досліджуваного закладу освіти на результат, який поєднує всі наявні можливості.

Висновки до розділу 3

Невід'ємною складовою підвищення якості освіти є вдосконалення механізму оцінювання діяльності закладу освіти. Одне з пріоритетних місць в цьому напрямку займає інноваційний розвиток освітнього закладу, що передбачає цілеспрямований і незворотній процес, який забезпечує якісні зміни, перехід закладу в новий якісний стан. В контексті цього нами запропоновано розробку Концепція інноватизації діяльності та визначено її структуру концепції, а також окреслено ключові перспективні цілі, основні стратегічні пріоритети, напрями і можливі варіанти розв'язання проблем, обґрунтовано ключові механізми практичного впровадження.

В контексті оцінювання діяльності закладу освіти задля удосконалення якості освітніх послуг у Буцнівській ЗОШ I-III ступенів Великоберезовицької селищної ради Тернопільської області визначено систему показників і критеріїв якості навчальної роботи досліджуваної організації. Використання запропонованих показників передбачає можливість їх адаптації для кожного окремого освітнього закладу та забезпечує їх варіативність. Використання пропонуваніх показників забезпечить можливість моніторингу динаміки показників якості і спрямує діяльність досліджуваного закладу освіти на результат.

ВИСНОВКИ

Якість освіти – це сукупність характеристик об'єкта освітньої діяльності, які стосуються його здатності задовольняти встановлені та передбачувані потреби користувача або клієнта відповідно до системи вимог встановлених стандартів. Вимірювання якості освіти та її кількісна фіксація є завершальним етапом процесу засвоєння знань.

До основних параметрів якості освіти належать: відповідність результатів навчання учнів державним стандартам освіти; якість освітнього процесу, що забезпечує рівень розвитку особистості; динаміка індивідуальних досягнень у самовизначенні, саморозвитку, самореалізації; навчально-методичне забезпечення навчального процесу (навчальні матеріали, методичні розробки); позитивна навчальна мотивація, готовність до пізнавальної діяльності; якість управління освітніми програмами, які мають бути спрямовані на головну мету системи освіти – забезпечення умов для всебічного розвитку учнів, виховання громадянина демократичного суспільства.

У базовій загальній середній освіті планується два види оцінювання: - поточне та формувальне оцінювання з метою моніторингу особистісного розвитку учнів, їхнього академічного шляху, процесу набуття освітнього досвіду як основи компетентності для розвитку індивідуальної освітньої траєкторії учнів; - підсумкове оцінювання, під час якого результати навчання учнів порівнюються з обов'язковими результатами, визначеними цим державним стандартом.

Об'єктом оцінювання є особистісний розвиток студентів, їхній академічний прогрес, процес набуття освітнього досвіду як основи компетентності та, окремо, результати навчання здобувачів освіти по відношенню до результатів обов'язкових курсів, визначених національним законодавством. стандарт базової середньої освіти. Освіта.

Загалом, структурні компоненти системи освіти на рівні Буцнівської ЗОШ I-III ступенів Великоберезовицької селищної ради Тернопільської

області представлені двома підсистемами: керуючою (адміністрація, педагогічний колектив); керованою (учнівський колектив).

Механізм оцінювання системи управління якістю освітніх послуг Буцнівської ЗОШ I-III ступенів Великоберезовицької селищної ради Тернопільської області – це процес оцінки системи планування, досягнення і постійного підвищення якості умов для здійснення освітнього процесу, його реалізації та якості результатів. В цьому контексті система управління оцінювання орієнтована на результат і передбачає: планування якості; підвищення якості; забезпечення якості та контроль за якістю.

В процесі оцінювання діяльності закладу освіти були виявлені системні проблеми, а саме, забезпечення школи висококваліфікованими кадрами, постійне зростання їхнього професійного рівня; забезпечення шкільної бібліотеки необхідною для навчання літературою; матеріально-технічне забезпечення навчального процесу, що обумовлено недостатністю фінансування для підтримання у належному стані закладів, забезпечення навчальним обладнанням кабінетів. Проблемою є також, досягнення відповідного рівня забезпеченості школи комп'ютерами, та у зв'язку з цим впровадження в навчально-виховний процес новітніх інформаційно-комунікаційних технологій навчання, які можуть забезпечити якісні знання учнів.

Моніторинг ефективності якості надання освітніх послуг в досліджуваному навчальному показав достатньо ефективну вікову структуру педагогічного колективу, коли професійний рівень працівників підвищується внаслідок нагромадження працівником досвіду, знань і вмінь, а також шляхом спеціальної підготовки і перепідготовки. Разом з тим, відмічено високий рівень кваліфікації основних педагогічних працівників, 46 % з яких мають вищу вчителя і лише 20 % – першу категорію. Попри значні зміни в структурі навчального процесу через пандемію, встановлена позитивна динаміка щодо результатів оцінювання знань учнів старших класів у 2017-

2021 рр. та негативна у молодших класах.

Невід’ємною складовою підвищення якості освіти є вдосконалення механізму оцінювання діяльності закладу освіти. Одне з пріоритетних місць в цьому напрямку займає інноваційний розвиток освітнього закладу, що передбачає цілеспрямований і незворотній процес, який забезпечує якісні зміни, перехід закладу в новий якісний стан. В контексті цього нами запропоновано розробку Концепція інноватизації діяльності та визначено її структуру концепції, а також окреслено ключові перспективні цілі, основні стратегічні пріоритети, напрями і можливі варіанти розв’язання проблем, обґрунтовано ключові механізми практичного впровадження.

В контексті оцінювання діяльності закладу освіти задля удосконалення якості освітніх послуг у Буцнівській ЗОШ I-III ступенів Великоберезовицької селищної ради Тернопільської області визначено систему показників і критеріїв якості навчальної роботи досліджуваної організації. Використання запропонованих показників передбачає можливість їх адаптації для кожного окремого освітнього закладу та забезпечує їх варіативність. Використання пропонуваніх показників забезпечить можливість моніторингу динаміки показників якості і спрямує діяльність досліджуваного закладу освіти на результат.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз провідного вітчизняного та зарубіжного досвіду щодо оцінювання якості вищої освіти в умовах євроінтеграції: аналітичні матеріали (частина I) (препринт) / О. Воробйова, М. Дебич, І. Линьова, В. Луговий, О. Оржель, О. Слюсаренко, Ж. Таланова, К. Трима; за ред. В. Лугового, Ж. Таланової. Київ: Ін-т вищої освіти НАПН України, 2018. 172 с. URL: <https://ihed.org.ua/publications/>. (дата звернення: 30.12.2019).
2. Артеменко А.Г. Інновації в системі місцевого самоврядування як засіб управління розвитком територіальних громад. Державне управління. 2016. Вип. 269. С. 76–80.
3. Безпечна і дружня до дитини школа в контексті реформи «НУШ» / В. Пономаренко, Т. Воронцова, О. Сакович та ін. К. : Алатон, 2020. 64 с
4. Богач Ю. А. Удосконалення системи контролю виконання рішень та підтримки виконавської дисципліни в органах фінансового контролю. Наука молода : зб. наук. праць молод. вчених Терноп. нац. екон. ун-ту. Тернопіль, 2014. – Вип. 21. – С. 94-102.
5. Богач Ю. А. Удосконалення системи оцінювання діяльності працівників у медичних установах. Формування ринкових відносин в Україні. 2015. № 2. С. 148-152.
6. Боковикова Ю.В. Підходи до управління змінами на рівні територіальної громади. Державне будівництво. 2014. № 1. С. 8-16.
7. Воробйова О.П. Забезпечення якості електронного навчання в європейському просторі вищої освіти. Інформаційні технології і засоби навчання. 2018. № 2. С. 245–252. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/issue/view/93/showToc>.
8. Грішнова О. А. Освіта як чинник розвитку і економічного зростання України. Демографія та соціальна економіка. 2004. № 1-2. С. 93-101.
9. Деякі питання організації дистанційного навчання: МОН України; Положення від 08.09.2020 № 1115. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0941-20#Text>

10. Калініна Л. М. Синкретизм державного та публічного компонентів у системі управління освітою в умовах розвитку демократії. Механізми управління розвитком організаційної культури загальноосвітнього навчального закладу : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 4-5 квіт. 2013 р. К. : Арт Економі, 2013
11. Коляса Роман. Основи управління наданням освітніх послуг на рівні територіальної громади: Матеріали наукової інтернет-конференції учнів та молодих вчених кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу «Інноваційні технології в менеджменті та публічному управлінні». Тернопіль: ЗУНУ, 10.11.2022 р.
12. Коляса Роман. Управління оцінюванням діяльності закладу освіти в контексті надання освітніх послуг: Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Актуальні проблеми менеджменту та публічного управління в умовах війни та післявоєнної відбудови України». Тернопіль: ЗУНУ, 31.05.2022 р. С. 321-324.
13. Комп'ютерні технології в тестуванні /В.П. Сергієнко, М.П. Малежик, Т.В. Сіткар.Луцьк: СПД Гадяк Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф», 2012. 290 с.
14. Лавриненко В. Суть та теоретичне обґрунтування основних понять системи управління змінами в органах публічної влади. Актуальні проблеми державного управління. 2016. № 1(65). С. 20-24.
15. Лист Міністерства освіти і науки України від 29 березня 2022 р. № 1/3725-22 "Про організацію освітнього процесу в початковій школі в умовах воєнного часу". URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pr>
16. Методика і технології оцінювання діяльності загальноосвітнього навчального закладу: посібник / [кол. авт: Ляшенко О. І., Лукіна Т. О., Булах І. Є., Мруга М. Р]. К.: Педагогічна думка, 2012. 160 с.
17. Методика і технології оцінювання діяльності загальноосвітнього навчального закладу: посібник / [кол. авт: Ляшенко О. І., Лукіна Т. О., Булах І. Є., Мруга М. Р]. К.: Педагогічна думка, 2012. 160 с.

18. Механізми оцінювання якості вищої освіти в умовах євроінтеграції: монографія / Авт.: О. Воробйова, М. Дебич, В. Луговий, О. Оржель, О. Слюсаренко, Ж. Таланова, К. Трима; за ред. В. Лугового, Ж. Таланової. Київ: Ін-т вищої освіти НАПН України, 2020. 220 с.
19. МОН України. Нова Українська Школа – концептуальні засади формування середньої школи. 2016. С40. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
20. Моніторинг навчальної діяльності: навчальний посібник. / Д.М. Бодненко, О.Б. Жильцов, О.Л. Лещинський, Н.П. Мазур. К: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2014. 276 с
21. Моніторинг якості освіти: принципи, форми, вимоги, (довідник-посібник). Хмельницький: ХОІППО. 2013. 61 с.
22. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013#Text>
23. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні. Київ: Педагогічна думка, 2016. 448 с.
24. Національне агентство з забезпечення якості вищої освіти. URL: <https://naqa.gov.ua/>
25. Нова українська школа: поради для вчителя - Плеяди 2017. URL: <https://nuschool.com.ua/lessons/elementary/1adviser/2.html>.
26. Обушна Н.І. Публічне управління як нова модель організації державного управління в Україні: теоретичний аспект / Н.І. Обушна // Ефективність державного управління. – 2015. – Вип. 44. – С. 53–63.
27. Онаць О. М. Самореалізація інноваційного управлінського потенціалу керівника ЗНЗ. Шлях освіти. 2012. № 3. С. 24-29.
28. Онаць О.М. Технології формування організаційних механізмів управління публічно-державного управління загальноосвітнім навчальним закладом. Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2014 рік. 2014. С. 98-99.

29. Островерхова Н. Пріоритетні організаційні механізми впровадження змісту освіти суб'єктами навчального процесу. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ttmuo_2013_10_29.pdf.
30. Офіційний сайт Комунального закладу Буцнівська загальноосвітня школа I-III ступенів Великоберезовицької селищної ради Тернопільської області. URL: <https://butsnivschool.blogspot.com/>
31. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua>
32. Погребняк А. Ю., Рубцов А. М. Комплекс заходів з удосконалення підвищення продуктивності праці персоналу. Сучасні проблеми економіки і підприємництво. 2017. Випуск 19. С. 228-234.
33. Про освіту. Закон України. <https://base.kristti.com.ua/?p=5895>
34. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24 лютого 2022 року №64/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>.
35. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти: Постанова КМУ від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>
36. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. URL: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.
37. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
38. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text3>
39. Про утворення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти : постанова КМУ від 15 квітня 2015 р. No244. Урядовий кур'єр. 2015. №108. 18 червня
40. Садова В. В. Фундаменталізація змісту педагогічних дисциплін у підготовці майбутніх учителів початкової школи. Кривий Ріг : Вид. Р. А.

Козлов, 2016. – 392 с.

41. Теоретико-методичні засади побудови моніторингових систем оцінювання якості загальної середньої освіти: монографія / [кол. авт. Ляшенко О.І., Лукіна Т.О., Жук Ю.О., Ващенко Л.С., Гривко А.В., Науменко С.О.] за ред. О.І. Ляшенка, Ю.О. Жука. К.: ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 160 с.

Практика освіти для сталого розвитку: з досвіду освітян Дніпропетровщини : зб. метод. розробок. Ч. 1. Наскрізне навчання з освіти для сталого розвитку /наук. ред. О. Є. Висоцька. – Дніпропетровськ: Роял Принт, 2014. – 244 с.

42. Товкало М. Я. Стандарти публічно-активної школи: навчально-методичний посібник. К. :ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. 50 с.

43. Шкільняк М.М., Овсянюк-Бердадіна О.Ф., Крисько Ж.Л., Демків І.О. Менеджмент: навчальний посібник. Тернопіль: Крок, 2017. 252 с.